

[Voigt]

for Forbrugerrådet her kan give mig et til-sagn om, at man, når ministeren får denne indføjeelse i færdselsloven gennemført, vil stoppe al snak om et totalforbud, således at sporten i tryghed kan udvikle sig, og arbejde for at indrette baner, således at man kan køre på disse rullebrætter under beskyttede forhold, vil efter min opfattelse et flertal i fremskridtsgruppen støtte ministerens ændringsforslag.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Selv om det ikke er et svar til den eneste, der har haft ordet, tror jeg da, det må være rimeligt at takke for en meget stærk opbakning af dette lovforslag, også den del af det, der er et ændringsforslag for at forhindre anvendelsen af rullebrætter i den offentlige trafik.

Det er vist ikke almindeligt, at formænd for interesseorganisationer bestiger talerstolen, men mon ikke jeg kan løse problemet ved at sige, at jeg har udtrykkeligt i min fremsættelse gjort opmærksom på, at der hermed blot er taget stilling til den del af dette spørgsmål, der vedrører justitsministeriet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 132 stemmer mod 7; 2 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2, § 1 med de foretagne ændringer, ændringsforslag nr. 3 og § 2, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget får direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

17) Forhandling om finansministerens redegørelse af 17. maj 1978:

Redegørelse om de offentlige investeringer.

(Redegørelse nr. IX. Redegørelsen givet 17/5 78. Anmodning om forhandling 18/5 78).

Formanden:

Taletiden er for ordførere 15 minutter i første omgang og 5 minutter i anden, for andre medlemmer 5 minutter.

Forhandling

Erling Olsen (S):

Inden vi tager fat på debatten om, hvor mange penge stat og kommuner bør bruge på anlægsvirksomheden i de kommende år, kan der være grund til at spørge, hvorfor vi skal føre en sådan debat netop nu. Der er jo ikke noget, som nødvendigvis skal afgøres i dag. Der er ikke fremsat nye lovforslag, endsige en ny finanslov, men inden sommerferien er omme, skal finansministeren forelægge tinget forslag til en ny finanslov. Et sådant forslag rummer ikke alene forslag til indtægter og udgifter for finansåret, det rummer også skøn over udgifterne i de tre følgende finansår, de såkaldte budgetoverslagsår, og vil regeringen inden udarbejdelsen orientere sig i folketinget, er tiden ved at være inde.

Spørgsmålet er så blot, hvorfor det kan være praktisk at føre en debat som den, vi skal have, inden finanslovforslaget udarbejdes. Hvorfor har vi denne gang brug for at anlægge nye betragtninger på det offentlige investeringsprogram? Ja, som på så mange andre områder ligger en god del af forklaringen i den internationale energikrise og i den svage internationale økonomi.

Energikrisen har gjort det påtrængende for os at investere i noget, der kan spare energi, ligesom den har givet anledning til overvejelser om investeringer i anlæg, der kan mindske vores afhængighed af importeret olie. Det fandt udtryk i regeringens energiplan fra foråret 1976, og denne plan lod ingen tvivl tilbage om, at det vil blive ganske kostbart at løse de påtrængende opgaver på energiområdet, så kostbart, at det kunne sprænge rammerne for de offentlige anlægsbudgetter.

Samtidig blev det også klart, at den internationale økonomiske krise gjorde rammerne

[Erling Olsen]

endnu strammere. Selv om den voksende arbejdsløshed gjorde det ønskeligt at sætte flere offentlige arbejder i gang, tvang valuta-problemerne os til at holde igen. Regeringen bad derfor en embedsmandsgruppe om at overveje, hvilke rammer der ville være for de offentlige anlægsudgifter i perioden 1978-90, og på denne baggrund skulle den så undersøge, om der var plads til alt, hvad vi havde i tankerne. Hvis der ikke var det, skulle den belyse de valg imellem forskellige offentlige anlægsudgifter, som vi da ville komme til at stå over for.

Embedsmandsgruppen afleverede den såkaldte planredegørelse I til regeringen i december 1977, og så snart den var trykt, fik vi den her i tinget. Siden da har vi behandlet den under et opklaringsarbejde i det politisk-økonomiske udvalg. Her har vi fået et klart indtryk af, hvad embedsmandsgruppen havde på hjerte.

Hvad var det da, embedsmændene sagde? I regeringen og socialdemokratiet har vi navnlig lagt mærke til 3 ting.

For det første har vi bemærket, at vi under alle omstændigheder må regne med et meget snævert spillerum for de offentlige anlægsudgifter. Rammerne snævrer. Vi har taget til efterretning, at nogle mener, de er sat for snævert til, at vi effektivt kan bekæmpe arbejdsløsheden. Vi har også noteret os, at andre mener, de er for vide til, at vi kan få bugt med valutaproblemerne. Vi har derudover bemærket den kritik, der går på de meget optimistiske antagelser, som embedsmandsgruppen lægger til grund for sine udsagn om den økonomiske udvikling efter 1981.

Vi har ikke opfattet dette som en overdreven optimisme med hensyn til udviklingen i den internationale økonomi. Vi har heller ikke taget de mere eller mindre udtrykkelige antagelser om et stort antal arbejdsledige mange år frem i tiden som udtryk for, at man vil affinde sig med en vedvarende meget stor arbejdsløshed. Det vil vi nemlig ikke. Vi har blot taget det skrevne som en tilkendegivelse af, at der selv under ydre forhold, som mindskede presset på betalingsbalancen, nemlig gode tider i udlandet og en forholdsvis svag indenlandsk efterspørgsel, ville være snævre valutariske grænser for vor handlefrihed på investeringsområdet.

Det andet hovedbudskab, som planredegørelse I bragte, var en klar påvisning af, at der

ikke var råd til at gøre alt det, vi ville, på de tidspunkter, vi havde tænkt os det. Mere slagordspræget fik vi at vide, at der ikke var plads til både Storebæltsbroen og ilandføring af naturgassen samtidig, i hvert fald ikke uden at dette måtte føre til nogle kraftige begrænsninger af de offentlige anlægsudgifter i øvrigt.

Det tredje budskab var, at man skulle være sig for at gøre investeringsdebatten til et spørgsmål om at vælge imellem broen og gassen. Man måtte i stedet tage hele det offentlige anlægsprogram, herunder også energiplanen, op til en fordomsfri nyvurdering, således at man inden for de givne rammer fik en vis harmoni.

Hvorledes har regeringen så behandlet planredegørelsen? Hvorledes har den opfattet de tre hovedbudskaber, og hvilke slutninger har den draget deraf?

Regeringen har godtaget, at investeringsrammerne er snævre. Under indtryk af den allerseneste internationale udvikling har den noteret sig, at spillerummet ser ud til at blive en anelse snævrere, men den mener at kunne leve op til sit ansvar som regering ved at lægge sig i underkanten af den økonomiske ramme, der er opstillet i planredegørelsen. Dette indebærer, at man holder sig på det nuværende niveau for anlægsbudgetterne for 1978 og 1979, hvorefter der er fastsat en årlig vækst stigende fra 1 pct. i 1980 til godt 3 pct. i 1985.

Det er i denne forbindelse værd at bemærke, at de offentlige anlægsudgifter i 1978 og 1979 er forholdsvis høje i kraft af beskæftigelsesplan I og beskæftigelsesplan II. Hvis man bare skulle lade beskæftigelsesplan II udløbe, ville de offentlige anlægsudgifter falde med ca. 1/3, og mellem 18.000 og 20.000 fuldtidsbeskæftigede ville blive ledige, men ved at sætte den ramme, som regeringen foreslår, holder man disse mennesker i arbejde, og alene dette viser den vægt, regeringen og socialdemokratiet lægger på hensynet til beskæftigelsen. Det er og bliver det afgørende hensyn for en socialdemokratisk politik.

Regeringen har også godtaget planredegørelsens påvisning af, at der ikke var råd til både gas og bro samtidig, men den har ikke ønsket at opgive broen. Af mange grunde ønsker den, at vi skal holde fast ved vores mange gange bekræftede beslutning om at bygge Storebæltsbroen. Den har heller ikke

[Erling Olsen]

ønsket at opgive naturgassen. Den finder det fortsat af væsentlig betydning for vores forsyningsikkerhed, at gassen føres i land, naturligvis under forudsætning af, at priser og leveringsbetingelser bliver rimelige.

Ud fra de senest foreliggende meldinger har regeringen og socialdemokratiet noteret sig, at man på forsvarlig vis kan skubbe investeringerne et par år længere ud i tiden, samt at man med fordel kan dele naturgasinvesteringerne op i trin, også kaldet etaper. Denne trindeling betyder, at der i tiden indtil 1985 skal bruges væsentligt mindre beløb end oprindelig antaget, således at investeringsrammen belastes mindre. Derudover betyder den, at forrentningen af de investerede midler bliver bedre, når man i første trin navnlig fører gassen til storbyområder, hvor man i forvejen har et røret til fordeling af gassen.

Endvidere giver udskydelsen af starttidspunktet en mulighed for, at danske virksomheder kan komme ind i billedet som leverandører af materialer, og at dansk arbejdskraft kan blive beskæftiget i højere grad, således at naturgasprojektet i den nye udformning kan blive mindre valutakrævende og mere beskæftigelseskabende, end det var i den oprindelige. Hvorom alting er: ved at trinlede naturgasprojektet og skubbe det et par år ud i tiden kan der inden for rammerne skaffes plads til både gas og bro, uden at det går katastrofalt ud over det offentlige anlægsprogram i øvrigt.

Det tredje budskab, om en fordomsfri nyvurdering af det samlede offentlige anlægsbudget, har regeringen også taget alvorligt. Det er sket ved at gå ud fra et absolut mindstemål for hvert område og dernæst placere en række tillæg, ikke mindst ud fra, hvad hensynet til valutastillingen og navnlig hensynet til at bedre beskæftigelsen måtte gøre ønskeligt; og den omstændighed, at man har satset på områder, hvor valutaforbruget var forholdsvis lavt og beskæftigelsesvirkningerne forholdsvis store, er igen med til at understrege, hvor stor vægt regeringen og socialdemokratiet lægger på hensynet til beskæftigelsen. Ud over investeringsudgifternes mere direkte valutaforbrug og lønudgifterne har man været opmærksom på de offentlige anlægsudgifters betydning som grundlægsinvesteringer for erhvervsudviklingen, ikke mindst i egnsudviklingsområderne.

Til sidst er det meget vigtigt at notere sig, at dette er et udspil fra regeringen og fra socialdemokratiet. Det er et udspil i den forstand, at det viser, hvad det er, regeringen og socialdemokratiet vil, men det er også udtryk for en erkendelse af, at skal folkestyret fungere, er man nødt til at bøje viljerne mod hinanden, og derfor ligger der i dette udspil både en markering af, hvad regeringspartiet vil, og en åbenhed over for de ønsker, man måtte have fra anden side. Man ønsker en tilbagemelding fra folketinget, som kan få indflydelse på udformningen af den kommende finanslov og de kommende budgetoverslag, og det er bl.a. derfor, vi i socialdemokratiet nu med spænding og opmærksomhed vil høre på, hvad man fra andre partier vil.

Maisted (FP):

Forudsætningerne for denne ønskeseddel, eller som nogle har kaldt den: et drømmesyn for finansministeren, er ligesom trængt noget i baggrunden. Vi kan alle sammen stille nogle ønsker op, og her er altså spørgsmålet, om vi skal investere 164 mia kr. eller 1 kr. 65 øre i de næste 8 år. Det allervigtigste er selvfølgelig, at vi ved, hvilken økonomisk politik der vil blive ført. Jeg ved ikke, om finansministeren har fået dette udarbejdet i 1. april 1977-priser, for at vi kunne undgå nogle af de alvorlige problemer, der er for fremtiden.

Vi må først have at vide: hvad forstår finansministeren ved et forsvarligt omfang af betalingsbalanceunderskuddet i 1980'erne? Vi må vide, hvad socialdemokratiets politiske ordfører, hr. Erling Olsen, mener, når han skriver og udtaler sig om, at den danske befolkning må gå kraftigt ned i levestandard. Og hvordan er forventningerne til erhvervslivets investeringer? For det er unægtelig at stille tingene noget på hovedet, når man begynder at tale om offentlige investeringer, uden at man forud har diskuteret, om der er de fornødne erhvervsinvesteringer til at sikre, at vi overhovedet har råd til at foretage nogle investeringer.

Finansministeren har jo også nogle teorier på dette punkt. For det første siger finansministeren i sin redegørelse, at da der var rigtig fart på i 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne, var der skam ikke plads til offentlige investeringer, da skulle pengene bruges

[Maisted]

til fuld beskæftigelse og til at sikre erhvervslivet de nødvendige midler. Det lyder meget interessant, for det var det eneste, man ikke foretog sig i 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne. Da investerede man i den offentlige sektor på fuldt drøn, og så underminerede man faktisk dansk økonomi for fremtiden. De årlige offentlige udgifter steg i den periode med ca. 5 pct., og det er derfor, den danske økonomi er blevet undermineret.

Nu ved vi alle sammen, at vi får en lavvækstperiode, så længe socialdemokratiet regerer dette land, og ikke mindst den socialdemokratiske ordfører har, som jeg sagde før, fremhævet dette forhold ved at sige til befolkningen, at nu skal den gå kraftigt ned i levestandard. Derfor synes jeg, det er væsentligt, at vi får at vide fra socialdemokratiets side: hvad mener man med en kraftig nedgang i levestandarden? Det burde selvfølgelig være en væsentlig oplysning, før man diskuterer offentlige investeringer.

Men tilbage til finansministerens lavvækstteorier. For det første har finansministeren som forudsætning for sine betragtninger som punkt 1, at betalingsbalanceunderskuddet i 1980'erne skal være nedbragt til et forsvarligt omfang. Dette forsvarlige omfang – som nr. 2 – skal så bruges til en kraftig beskæftigelsespolitik i den offentlige sektor. Altså efter finansministerens opfattelse større offentlige udgifter, flere offentligt ansatte.

Bortset fra det mærkelige begreb: et forsvarligt betalingsbalanceunderskud, finder jeg det noget ejendommeligt, at når det går skidt, skal man øge omkostningsniveauet ved at øge de offentlige udgifter i stedet for at nedsætte omkostningerne for erhvervslivet og derved fremme investeringerne i de produktive erhverv. Hvem betaler, når det offentlige øger sit forbrug eller sine investeringer? Det gør det private forbrug, de private investeringer, lønningerne og erhvervslivets overskud efter skat. Med socialdemokratiet som ansvarlig er det lykkedes at ramme alle grupper, og det er måske derfor, hr. Erling Olsen taler om, at befolkningen må indstille sig på en voldsom nedgang i levestandarden.

Finansministeren har ramt både det private forbrug, de private investeringer, lønningerne og erhvervslivets overskud efter skat. Tidligere er lønningerne steget, medens kapitalafkastet for produktive virksomheder er faldet stærkt på grund af prislovgivning, re-

striktioner og lønglidning. Finansministerens mål er at nedbringe betalingsbalanceunderskuddet til et forsvarligt omfang. Midlerne skal så være nedgang i det private forbrug, og det betyder et øget antal arbejdsløse. Nedgang i de private investeringer betyder et øget antal arbejdsløse. Fortsat nedgang i lønningerne betyder et øget antal arbejdsløse. Nedgang i erhvervslivets overskud, hvorefter investeringerne også falder, betyder et øget antal arbejdsløse. Alt dette, fordi finansministeren vil øge investeringerne i den offentlige sektor og føre en kraftig beskæftigelsespolitik i den offentlige sektor.

Derfor er det et sikkert resultat, at vi får en øget udlandsgæld, og at de pengepolitiske transaktioner, låneloft, indenlandsk statsgæld for at finansiere de offentlige udgifter, får renten til at stige, og det betyder igen øget arbejdsløshed. Så er vi dér, hvor vi er nu: indgreb over for det private forbrug, indgreb over for de private investeringer, en nedgang i reallønnen og en faldende lønsomhed i de danske virksomheder. Og spiralen fortsætter: øget arbejdsløshed.

Der er en nøje sammenhæng imellem de offentlige investeringer og erhvervslivets investeringer. Følger man finansministerens modeller, betyder det en udskydelse af de nødvendige erhvervsinvesteringer, der er en forudsætning for, at det danske samfund kan overvinde krisen.

Det er ganske enkelt sådan, at de danske virksomheder i dag først vil se, hvilke beslutninger dette folketing tager, før de vil foretage yderligere investeringer. De ligger underdrejet, og de forventer ganske enkelt, at hvis dette fortsætter, får vi en alvorlig krise i begyndelsen af 1980'erne, når vi skal til at tilbagebetale renter og afdrag på såvel den store udenlandske som den indenlandske gæld.

Det er derfor helt urimeligt at diskutere offentlige investeringer, før vi har sat gang i erhvervsinvesteringerne. Vi må give skattnedsættelser og nedsætte omkostningsniveauet for erhvervslivet. Det er skam ikke blot noget, fremskridtspartiet har fundet på. Vi har fået en rapport, der hedder Hudsonrapporten, sidste år i november måned, og det var lige nøjagtig det, Hudsonrapporten påpegede som et middel til at løse problemerne.

Professor Gelting fra Århus anbefaler skattelettelser og en devaluering på 20-25

[Maisted]

pct. Devalueringen på 20–25 pct. er et udtryk for, at omkostningsniveauet er for højt, og at det skal nedsættes. Det er samtidig et udtryk for, at professor Gelting anser dette folketing for at være fuldstændig ude af stand til at føre en fornuftig indkomstpolitik, at det altså ikke er i stand til at styre vores omkostningsniveau, selvfølgelig fordi vi har en socialdemokratisk regering.

Fremskridtspartiet ønsker en lønedsættelse kombineret med en afvikling af indkomstskatten og så offentlige besparelser. Det betyder en væsentlig nedsættelse af omkostningsniveauet, og der bliver så muligvis muligheder for at øge de offentlige investeringer, når vi har set resultatet af den gennemførte politik.

Men det væsentligste er, at vi sikrer, at der kommer den nødvendige kapitaloverførsel til den private sektor til investering i dansk erhvervsliv; det er en forudsætning for et overskud til offentlige investeringer.

Så er det selvfølgelig klart, at selv om man har sat tingene på hovedet, kommer man ikke uden om at diskutere, om man skal følge disse naturgasimperialister, der vil ødelægge Danmark ved at gennemgrave hele landet for at få indført gassen. Her er så limpinden fra socialdemokratiets side den, at man siger: ja men nu gennemfører vi kun en del af dette projekt, og det bliver ikke så dyrt.

Vi har fået denne redegørelse, men den er ikke skrevet under af embedsmændene, man aner overhovedet ikke, hvad det er for embedsmænd, der er ansvarlige for den. De skal nok vare sig for at sætte deres navn under. Den er bare udformet, og så står der, at der er nogle, der har lavet den, men ikke, hvem der har ansvaret for hvad.

Af denne redegørelse vil man imidlertid se, at hvis man først er begyndt på det projekt, så er man i fuld gang med at lave et distributionsnet ud til den enkelte forbruger, så skal vi ind i alle villahaver, vi skal have indlagt gas i små haner i de små danske hjem, uanset om det er økonomisk uforvarsomt. Det er den limpind, socialdemokratiet prøver at få folketinget til at hoppe på.

Storebæltsbroen mener vi ikke at vi på nuværende tidspunkt har råd til at gennemføre, og kernekraft, ja, det er jo ikke et problem af teknisk karakter eller af sikkerhedsmæssig karakter. Problemet er socialdemokratiets venstrefløj. Man kan se af den arti-

kel, hr. Robert Pedersen har skrevet i dag, at problemet ikke er af seriøs karakter, det er et internt socialdemokratisk partiproblem. Man vil altså ikke gennemføre det, der selvfølgelig er mest rentabelt af alt.

Vi har for længe siden foreslået, at man gennemførte en folkeafstemning, at man efter en diskussion ude i befolkningen fik afklaret den del af problemet. Resten er ikke noget problem under forudsætning af, at man får nogle klare svar på de stillede spørgsmål om, hvad socialdemokratiet vil. Hvordan ser det ud med hensyn til vores muligheder for at investere i dansk erhvervsliv? Hvordan ser det ud med hensyn til de dyrtidsportioner, der skal forfalde her i 1979? Det investeringsniveau, vi taler om, ser jo helt anderledes ud, hvis socialdemokratiet har tænkt sig, at disse dyrtidsportioner skal indregnes i det kommende omkostningsniveau. Hvordan hænger det sammen med hr. Erling Olsens udtalelser? Og hvad forstår finansministeren ved et tilfredsstillende betalingsbalanceunderskud? Når vi får svar på alle disse spørgsmål, er der noget mere rimelighed i at diskutere, hvor mange midler der er til rådighed for offentlig investering.

Ellemann-Jensen (V):

Indledningsvis er der god grund til at udtrykke respekt og anerkendelse for det arbejde, som ligger bag den planredegørelse, der er udgangspunkt for debatten i dag. Embedsmandsudvalget har givet os et stykke værdifuldt værktøj til den politiske drøftelse af de offentlige investeringsopgaver, og med tiden kan man så håbe, at regering og folketing lærer at anvende dette værktøj på en fornuftig måde.

Når man ser redegørelsen fra finansministeren, som viser, hvad regeringen har fået ud af planredegørelsen, forekommer det i hvert fald, at man i regeringen næppe fuldt ud lever op til de spilleregler, der er angivet. Man opstiller ikke en troværdig ramme for de kommende års investeringer, og de prioriteringer, man har foretaget inden for den ramme, man opstiller, er i enkelte tilfælde tydeligvis foretaget efter helt andre motiver end de angivne.

Det investeringsprogram, finansministeren har lagt frem, bliver præsenteret som en helhed, men hvis man nu har gabet for højt,

[Ellemann-Jensen]

risikerer man netop det, man siger at man gerne vil undgå, nemlig at starte noget, som så siden må bremses. Man henviser til, at man har lagt sig i underkanten af rammen, og jeg prøver at se for mig, hvordan man ligger i underkanten af en ramme, men jeg kan ikke rigtig se det. Det gør man for ikke at være bundet på hænder og fødder frem til 1985. Men hvis man går ud fra en for stor ramme, er det lige præcis, hvad man risikerer.

I venstre tror vi, at rammen er for stor. Det tror vi, fordi det grundige udvalgsarbejde i det politisk-økonomiske udvalg har afsløret, at de forudsætninger, man har arbejdet med, da den samfundsøkonomiske ramme for investeringerne blev opstillet, er for optimistiske.

Vi har selvfølgelig noteret os ministerens argumentation om, at hvis nu den internationale konjunkturudvikling bliver langsommere, end man har forudsat, bliver der i virkeligheden tale om en endnu større ramme for de danske offentlige investeringer, forudsat altså, at vi til den tid har sørget for en forbedret valutastilling. Den forudsætning skal vi holde fast i, for hvis nu valutastillingen ikke er blevet forbedret, falder hele argumentationen bort. Så risikerer vi at have skudt al krudtet af i investeringsperiodens første år, for så siden at komme i klemme på grund af svingtende internationale lånemuligheder.

Der er ikke megen udsigt til, at den nødvendige forbedring af valutastillingen vil indtræffe. For tiden ser det ud til, at den forbedring, vi havde ventet i år, stille og roligt smuldrer bort. Det får vi jo også at vide om et par dage, når den nye halvårsrapport fra det økonomiske råds formandskab kommer frem.

Hvis der skal opnås en forbedring i de kommende år, kræves der en omlægning af den økonomiske politik. Men regeringen forsømmer at fortælle folk, hvad prisen er for de investeringer på tilsammen 164 mia kr., som man her lægger op til. Prisen er bl. a. nye skatteforhøjelser, og den er en tilbageholdenhed i lønudviklingen, som langt overstiger, hvad vi hidtil har talt om herhjemme. Den nuværende og vel afdæmpede lønudvikling i Danmark skal langt ned endnu, før vi opfylder forudsætningerne i regnestykket hos regeringen, nemlig det regnestykke, der taler om lønstigninger på 2 pct. mindre end i ud-

landet, for i udlandet er man også begyndt at bremse lønstigningerne, især på Danmarks vigtigste eksportmarkeder.

Regeringens regnestykke bygger altså på en kombination af stærk løntilbageholdenhed og en række skatte- og afgiftsforhøjelser. Skal man gætte, må det vel være af størrelsesordenen, skal vi sige et halvt augustforlig II om året, for at regnestykket skal gå op, og det indebærer, som vi har set under udvalgsbehandlingen, at beskæftigelsen næppe vil stige i de kommende år. Skatteforhøjelserne vil opsuge de positive virkninger fra indkomstpolitikken, og i 1980 vil vi derfor let kunne komme til at stå med en endnu større ledighed end i dag.

Det store spørgsmål er så, om befolkningen vil betale den pris, som forlanges for at få gennemført det store investeringsprogram, altså en pris, der bl. a. må rumme en betydelig nedgang i levestandarden for store befolkningsgrupper. Vil befolkningen ikke det, kan regeringens forudsætninger ikke holde, og så bliver den ramme sprængt, som hele diskussionen bygger på. Rammen er altså for optimistisk. Det er nødvendigt at bygge prioriteringsovervejelserne for de kommende år på en mindre ramme end de 164 mia kr., som regeringen er gået ud fra.

På en række områder finder vi så videre, at der er grund til at ændre på de prioriteringer, regeringen har foretaget. På energiområdet skal jeg henlede opmærksomheden på det debatoplæg om den nødvendige energipolitik, som venstre udsendte i sidste uge. Venstre har i dette oplæg opstillet et alternativ til regeringens energiplan, og i forhold til de investeringer, som fremgår af finansministerens redegørelse, vil der blive tale om en vis samlet besparelse i perioden frem til 1985, hvis man vælger venstres oplæg. Jeg skal derfor kort nævne, hvilke ændringer i forhold til regeringens investeringsprogram vi kunne foreslå.

Vi ønsker at fremme investeringerne i a-kraft, og vi finder det uacceptabelt, at regeringen i den foreliggende redegørelse foretager en yderligere udskydelse af a-kraftens indførelse i Danmark.

Videre ønsker vi at fremme investeringerne i kraftvarmeudbygningen i investeringsperiodens sidste år.

Herudover rummer venstres energiplan nogle mindre udgifter til isolering, end rege-

[Ellemann-Jensen]

ringen lægger op til, og slet ingen investeringer i indførelse af naturgas i Danmark. Nettoresultatet bliver en vis besparelse i forhold til regeringens oplæg og samtidig et sikrere grundlag for fremtidens energiforsyning i Danmark.

Venstre mener ikke, at der skal investeres i dansk udnyttelse af Nordsøens naturgas. Vi finder, at naturgasprojektet er en uhyggelig skidt forretning for det danske samfund. Argumentationen om forsyningsikkerhed er ikke holdbar. Den bygger på primitive og populære forestillinger om dansk gas i danske gashaner. Vi skal aftage Nordsøgassen til markedspris, og så er det ud fra en økonomisk betragtning fuldstændig ligeegyldigt, hvor vi køber den. Virkningen på vores valutaregnskab bliver ganske den samme, hvad enten gassen bliver solgt her eller til udlandet, og på det tidspunkt, da der for alvor begynder at blive energiknaphed efter de nuværende prognoser, vil vi så have brugt al vores egen naturgas. Derfor er der ingen grund til at investere milliardbeløb i et nyt, dyrt distributionssystem og tvinge hundredtusinder husstande til dyre investeringer i nye boligopvarmningssystemer. Vi får ikke mere forsyningsikkerhed af den grund.

Vi betragter det naturligvis som noget positivt, at regeringen i dagens redegørelse har skåret ned på sit oprindelige projekt, men vi finder det urimeligt, at man fortsat sigter på at føre gassen frem til store kredse af forbrugere. Den danske naturgas skal sælges til de lande, der allerede har investeret i et forsyningsnet, og som i de kommende år selv vil komme til at mangle naturgas.

På trafikområdet finder vi også, at et af de store enkeltprojekter bør skæres væk, og det er Storebæltsbroen. Vi ser gerne, at man helt opgiver dette projekt. Det har en tvivlsomt samfundsmæssig rentabilitet, og hertil kommer en række endnu uløste problemer. Der er sikkerheden omkring en bro, sikkerhedsproblemerne, der kan føre til sådanne krav til byggeriet, at man, hvis man vil overholde den hidtidige tidsplan, kan risikere at udelukke danske virksomheder, fordi de ikke kan leve op til de krav, man må stille, hvis projektet skal gennemføres på basis af nuværende viden. Der er spørgsmålet om broens påvirkning af Østersøens fauna, og der er spørgsmålet om at få forsket noget mere i de

færgemuligheder, som DSB efter sigende er langt mere interesseret i end i få lavet en bro.

Det er alt sammen forhold, som medfører øget usikkerhed omkring Storebæltsprojektets økonomi. Vi ved jo ikke rigtig, hvad broen kommer til at koste i dag, og hvis man begynder at tage sådan noget ind som renter af de udlandslån, man i byggeperioden skal optage ifølge finansloven, ryger der et par milliarder eller tre yderligere på på de omkostninger, man hidtil har talt om.

Vi mener da også at have konstateret, at der i de forskellige folketingsgrupper er voksende tvivl med hensyn til dette store projekt, også i socialdemokratiets gruppe; det er bl. a. fremgået tydeligt af artikler af fremtrædende socialdemokratiske gruppemedlemmer i det sidste nummer af socialdemokratiets tidsskrift Ny Politik. Der er voksende tvivl, og jeg er overbevist om, at en åbenhjertig afstemning i dette ting i dag ville vise et markant flertal imod den bro, som man vedtog for nogle år siden ud fra helt andre forudsætninger end dem, der er gældende i dagens Danmark. Men der er til gengæld heller ingen tvivl om, desværre, at mange føler sig bundet af tidligere beslutninger, og at flere gruppers bevægelsesfrihed i denne sag i dag er beskeden i relation til holdninger, man må regne med findes i grupperne.

Derfor vil det nok være en ulykke, om vi nu fremfører stærke krav om helt at opgive projektet og så risikerer, at det får lov til at tromle videre med et spinkelt og et tvivlsomt flertal bag sig. Derfor skal jeg på venstres vegne henstille til regeringen, at den ikke går videre med Storebæltsprojektet, end at der gives tinget rimelig tid til en omvurdering af tidligere beslutninger. Regeringen bør her i dag give tilsagn om, at man ikke i det kommende år vil lade projektet løbe så meget videre, at det derefter viser sig økonomisk urimeligt at bremse det. Hvis man fortsætter efter de gældende tidsplaner, vil vi i sommerens løb nå så vidt, at det bliver meget beklageligt at bremse projektet. Derfor er det vigtigt at holde så meget igen på udviklingen, at vi gives tid til ny omtanke, og det er ved at være i sidste øjeblik for at sikre folketinget den tid.

På boligområdet forudser regeringen voksende investeringer. Det er jo rigtigt, som det siges, at dette område ikke direkte er med i investeringsprogrammet, men det indgår jo i

[Ellemann-Jensen]

det samfundsøkonomiske regnestykke, som er med til at forme programmet, og derfor er der god grund til også at underkaste dette område en nærmere analyse i forbindelse med de overvejelser om en indskrænkning af investeringsrammerne, som jeg indledningsvis omtalte.

Måske er boligområdet netop et af de felter, hvor det kan vise sig nødvendigt at skære ned på befolkningens forventninger til fremtiden, for selv om vi skærer to så store klumper ud af programmet som naturgassen og Storebæltsbroen, er det næppe tilstrækkeligt. Det vil blive nødvendigt at skære yderligere i ambitionerne, og her er der nok grund til at minde om, at det, der virkelig fylder i investeringsprogrammet, er alle de, i denne sammenhæng i hvert fald, mindre investeringsprojekter, som er hentet hjem fra alle de forskellige styrelser. Disse grundinvesteringer synes at være medtaget ret automatisk fra styrelserne, men den ene styrelse er måske dygtigere end den anden til at opstille, hvad man betragter som et absolut minimum. Nedsikringer her kan altså ikke være udelukket, når man seriøst skal diskutere den ramme, inden for hvilken der skal prioriteres.

Finansministeren har i sin redegørelse understreget, at man har sigtet mod et investeringsniveau, som gør det muligt at »opretholde tilvante funktioner i samfundet«. Men vil det ikke være det ærligste at fortælle befolkningen, at sådan som de økonomiske udsigter er, kan det blive nødvendigt at skære så dybt i forventninger og planer, at dette mål ikke kan opfyldes, medmindre befolkningen vil betale prisen for det investeringsprogram, der skal opretholde tilvante funktioner?

Her er jeg så tilbage ved udgangspunktet, nemlig kritikken af regeringen for ikke at have fortalt folk, hvad alt det her i virkeligheden kommer til at koste dem. Det er det væsentlige kritikpunkt i denne debat, for den vigtigste forudsætning for, at man overhovedet kan begynde at prioritere, er, at man har en fornuftig ramme at arbejde i. Ved at lægge dette program frem har regeringen efter vores opfattelse forpligtet sig til at fortælle befolkningen, hvordan den vil ændre sin økonomiske politik på en sådan måde, at man får opfyldt de forudsætninger, som det hele bygger på. Det kommer jo ikke bare af sig selv. De embedsmænd, der har udarbej-

det planredegørelsen, og som tålmodigt har svaret på alle vore spørgsmål i det politisk-økonomiske udvalg, har ikke i deres besvarelser lagt skjul på, hvad det er for krav, der må stilles til den økonomiske politik. Der skal føres en langt strammere indkomstpolitik, end der på noget tidligere tidspunkt er lagt op til, og erhvervslivets investeringer skal fremmes yderligere.

Debatten om de kommende års store investeringer er ikke ført til en rimelig konklusion, før vi får svar på spørgsmålet om, hvordan regeringen vil ændre sin politik, så disse ting opfyldes. Det er ikke gjort med bare at sige nå efter snakken her i dag og så køre videre med en masse ting, som drypvis kommer op i de kommende års finanslove, aktstykker osv. Debatten vil have været spild af tid, hvis en mindretalsregering herefter bare kører videre – i nogle tilfælde med bind for øjnene – ad de hidtil lagte spor.

Derfor skal jeg slutte med at henstille, at den debat, vi har startet i dag, fortsætter, at vi fortsætter arbejdet i det politisk-økonomiske udvalg med at få fastlagt en ramme, som det er rimeligt at anvende som udgangspunkt for den prioriteringsdiskussion, der ifølge sagens natur aldrig vil stoppe. Jeg forstod også på hr. Erling Olsens bemærkninger om, at der her er tale om et udspil fra regeringen og fra socialdemokratiet, at hr. Erling Olsen vil støtte ønsket om, at arbejdet bliver fortsat. Det værktøj, som vi har fået med den første planredegørelse, skal ikke gemmes væk i en skuffe efter debatten i dag, heller ikke i skuffelse over, at julemanden ikke var hjemme, da ønskesedlen blev afleveret.

Ninn-Hansen (KF):

Denne investeringsplan er jo ikke den første, vi har behandlet i folketinget. Ved adskillige lejligheder har vi på grundlag af et forudgående dygtigt arbejde af embedsmænd haft lejlighed til at drøfte kommende investeringer, drøfte, hvordan man skulle prioritere her i samfundet, men trods disse drøftelser og trods gode oplæg er det alligevel ikke lykkedes. Det kan der være flere grunde til. Det er altid uhyre vanskeligt at forudse, hvilken økonomisk udvikling der bliver tale om, og det har også vist sig, at i forbindelse med nogle af de planer, der har været, har man

[Ninn-Hansen]

regnet med et vækstsamfund, som så ikke slog til, en udvikling hos os selv og andre steder i verden, der gav investeringsmuligheder, men som vi alligevel ikke fik.

Det har også vist sig ved andre lejligheder, at man har været for grådig med hensyn til investeringer. Tænk blot på, hvad man i 1960'erne talte om trafikinvesteringer, hvordan man ville have det hele på én gang: Storebæltsbro, Saltholm, Københavns nærbane-net og en række andre trafikprojekter, med det resultat, at man ikke fik nogen af dem i tide.

Det, der er afgørende for, om en plan lykkes eller ikke lykkes, er, at der bliver truffet de rigtige, de realistiske beslutninger af politisk art. Derfor er det også vigtigt, at vi her finder frem til en politisk beslutningsproces, der kan bære frem, så det lykkes denne gang, og det emne vil jeg gerne sige noget om til sidst.

Men først noget om de forslag, vi har fået. Vi har også denne gang fået et grundlag fra dygtige embedskvinder og embedsmænd, som har udarbejdet et materiale, vi har haft lejlighed til at bedømme, og der er særdeles meget rigtigt i det. Nu har vi fået regeringens synspunkter frem, og jeg skal sige noget om de største af de investeringer, der er tale om.

Lad mig begynde med Storebæltsbroen. Det konservative folkeparti er tilhænger af en Storebæltsbro og af at få den gennemført snarest muligt. For 15 år siden stod jeg på denne talerstol med et konservativt forslag, der gik ud på at få gennemført opgaven hurtigst muligt. Det havde været en fordel for os, hvis vi havde fået sat Storebæltsbroen i gang tidligere, også i den situation, vi kom ind i med arbejdsløshed. Vi er parate, og det håber vi at et flertal er, men jeg giver dem ret, der siger, at nu kan vi ikke leve længere i usikkerhed.

I modsætning til så mange gange tidligere er jeg i stand til at komme med en særlig tak til socialistisk folkeparti, endda inden dets ordfører har talt. I en udsendelse i Danmarks Radio i lørdags meddelte hr. Ole Olsen, at han ville sørge for, at folketinget, inden det bliver hjemsendt, tager stilling til denne sag, og at det så bliver den endelige stilling. Det vil jeg takke for på forhånd, og jeg vil tilføje, at hvis man ikke skulle kunne leve op til det inden den 2. juni, finder man nok en anden

fremgangsmåde for at få afgjort sagen. Nu skal den afgøres.

Vi er allerede på grundlag af den lovgivning, der er, så langt fremme, at der er en risiko for, at Store Bælt kan komme til at stå som et monument over uløste opgaver, hvis vi nu ikke alle ved, hvad vi har at rette os efter. Vi er i det konservative folkeparti parate til at løse denne nationale opgave af stor betydning for vort erhvervsliv, en opgave, som vi ikke ønsker skal ligge, men som man tværtimod skal give besked om til de danske virksomheder, skibsværfter og andre, der skal inddrages i denne store opgave.

Det konservative folkeparti er ligeledes parat til en hurtig stillingtagen til atomkraften. Sammen med andre partier har vi fremsat et forslag om nu at gennemføre ikrafttrædelsesloven. Vi har ikke villet fremskynde dette forslag til en afgørelse, men er parate til at gøre det, hvis vi fra regeringens side kan få bare den mindste antydning af, at regeringen nu også er parat.

Begge disse sager er gennemarbejdet igennem lange tider, og det viser, at vi har det rimelige og rette saglige grundlag for en beslutning, der også bør træffes.

Anderledes forholder det sig med det, der vedrører udvindingen af naturgas. Der er mangler med hensyn til vore oplysninger, der er mangler med hensyn til viden om, hvor megen gas der er, hvilke udvindingsmuligheder der er, og hvilke aftaler der kan træffes. Jeg bemærkede mig i det politisk-økonomiske udvalg, da vi i sin tid spurgte regeringens medlemmer om, hvordan man skulle drøfte sagen videre, at økonomiministeren dengang var inde på, at man skulle have indkaldt undergrundsudvalget til at deltage i en drøftelse med regeringen, det vil vel sige handelsministeren, om de aftaler, der skal træffes med andre. Jeg går ud fra, at regeringen vil foranledige dette. Men jeg mener i øvrigt, at der er tid nok til at bedømme dette, og det er en så vældig opgave, at det kan blive kostbart for os at træffe en forkert beslutning.

Jeg skal også her afholde mig fra at tage stilling – også negativ – til beslutninger med hensyn til naturgassen, men jeg anmoder om, at vi på samme måde, som tilfældet er for de to store investeringsopgaver, jeg har omtalt, får lejlighed til en virkelig grundig undersøgelse af, om det i det hele taget kan betale

[Ninn-Hansen]

sig at anvende naturgassen ved en tilførsel til danske forbrugere, eller om der vil være mere mening i at sælge den gas, der kan anvendes. Vi har ikke fået en virkelig undersøgelse af og argumentation for disse standpunkter. Dertil kommer, at vi må advare regeringen imod at foretage det, der kan forekomme bekvemt, hvis vi skal have de rimelige og rigtige løsninger.

I embedsmandsrapporten var der en meddelelse til os alle om, at man ikke kan gennemføre både en Storebæltsbro og naturgasanlæggene inden for de tidsrum, der var nævnt. Jeg synes, at regeringen, finansministeren, er kommet for let over dette spørgsmål. Jeg henholder mig til det, som jeg betragtede som en advarsel i embedsmandsrapporten, og må altså sige, at med den positive stilling, vi, ligesom regeringen, har til Storebæltsbroen, må det andet spørgsmål kræve den nærmere undersøgelse, jeg har nævnt, og også kræve, at vi følger de advarsler, der kommer om ikke at forsluge os med hensyn til at tilrettelægge store investeringer.

Så vil jeg gerne fremhæve en sætning i finansministerens redegørelse, som jeg er meget glad for. Finansministeren siger:

»Fremskaffelse af overskud på betalingsbalancen kræver både store erhvervsinvesteringer og en betydelig produktion i konkurrenceerhvervene, hvilket levner forholdsvis beskednen plads til andre efterspørgselskomponenter som f. eks. de offentlige investeringer.«

Finansministeren peger her på det, der selvfølgelig også må fremhæves som det allermest væsentlige, nemlig sammenhængen imellem den økonomiske politik og den investeringspolitik, man kan tilrettelægge. Når vi ser på bedømmelsen af den nuværende økonomiske politik og udsigterne for den – og jeg tænker her ikke mindst på den sidste OECD-rapport – må man sige, at den advarsel, som finansministeren er kommet med her til sig selv og til os andre, er en advarsel, man ikke kan tage alvorligt nok.

Hvis man derudover har det standpunkt – og det har vi i det konservative folkeparti – at dette at tilrettelægge og planlægge offentlige investeringer ikke skal betyde en forskydning i retning af den offentlige sektor i forhold til den private sektor, mener jeg også, at dette er noget væsentligt, for det ønsker vi ikke. Hvis vi her i landet skal have klaret de

store opgaver, der er med betalingsbalancen og med arbejdsløsheden, er det givet, at det private erhvervsliv ikke tåler at blive tomt yderligere for kapital. Så er det nødvendigt at tilrettelægge de offentlige investeringer under hensyn til det, de skal klare. Det siger noget om hele planen, men det siger også noget om, hvordan man skal planlægge med hensyn til de opgaver, der foreligger.

Lad mig nævne som eksempel et emne, som absolut er på sin plads, nemlig spørgsmålet om at spare på energien. Jeg synes, at denne redegørelse ligesom forudsætter, at det skal gøres ved at inddrage det offentlige mere med hensyn til myndighed, med hensyn til bestemmelsesret. Der findes også en anden vej. Der findes den mulighed at gøre det attraktivt for borgerne her i landet at spare på energien. Vi havde en optakt til det igennem den lovgivning, vi blev enige om sidste år i september måned, da man med henblik på at fremme isoleringer i de private hjem fik en ordning, således at man kunne gøre det attraktivt for folk selv at interessere sig for det. Det er en vej, som vi gerne vil diskutere yderligere for at få de rigtige resultater.

Så vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om, hvordan vi nu i fællesskab – for sådan mener jeg det skal være – skal nå frem til de afgørelser, der er nødvendige.

Vi ønsker ikke at udskyde beslutningsprocessen på et tidspunkt, da vi virkelig har brug for, at der bliver truffet beslutninger. Vi mener tværtimod, at der er behov for, at vi meget snart i sammenhæng med den økonomiske politik, med indkomspolitikken, der, som det er blevet nævnt, er en nødvendighed for at opfylde, hvad finansministeren har påpeget med hensyn til betalingsbalancen og med hensyn til bekæmpelse af arbejdsløshed, indgående får drøftet også andre dele af den økonomiske politik i forbindelse med tilrettelæggelsen af disse investeringer. Vi begyndte så småt på det i august-september sidste år. Jeg vil gerne spørge finansministeren: er regeringen parat til at fortsætte dette?

Det konservative folkeparti har tidligere i anden forbindelse nævnt muligheden for en septembersamling. Nu behøver en septembersamling ikke i sig selv at betyde møder her i denne sal; det kan jo også klares på anden måde igennem forhandlinger, hvor vi tager de afgørende spørgsmål op, men september er ikke nogen dårlig måned. Nogle vil måske

[Ninn-Hansen]

sige, at det er underordnet, om det er september eller oktober, men det er det ikke. I oktober er der meget andet at foretage i forbindelse med det almindelige lovgivningsarbejde, og jeg tror også, at man skal begynde i tide, hvis tingene skal lykkes. Jeg tænker både på indkomspolitikken og på at få tilrettelagt investeringerne. Vi er parate i det konservative folkeparti. Det, der interesserer os at få at vide i dag, er: er regeringen også parat?

Langsted (CD):

Den redegørelse, vi har fået om de kommende års offentlige investeringer, har været meget interessant læsning. Det bliver spændende at se, hvordan disse ting, som nu er kommet i den første redegørelse, kommer til at stemme overens med, hvad der sker i virkelighedens verden, og at foretage sammenligninger mellem, hvad de enkelte styrelser har fundet på der burde ske, og det, som en mere nøgtern finansminister tror der får lov til at ske.

Regeringen har, efter hvad jeg forstår på den socialdemokratiske ordfører, tænkt sig, at vi her skal komme med, hvad partierne vil gå med til af de investeringsplaner, som regeringen og socialdemokratiet mener at vi skal gennemføre.

Der er et par men'er i den sidst ankomne redegørelse, som jeg vil sige noget om.

Beregningsforudsætningen opgives at være 7 pct. af den samlede produktion i Danmark, og det svarer til ca. 20 mia kr. i 1978-priser. Regeringen ønsker endog at følge et lidt lavere niveau. Nu er 7 pct. i sig selv ikke et formidabelt tal, for vi har mange år været lidt højere, og det er karakteristisk for et samfund, der ønsker en i hvert fald mådelig vækst med tilstrækkelige arbejdsmuligheder for så mange som muligt, at investeringsniveauet ikke må være for lavt. For at vi alle her i landet kan få det bedre i det lange løb, så må såvel det private som det offentlige forbrug af varer og tjenesteydelser holdes inden for visse rammer, i hvert fald i en årrække. De offentlige investeringer må især koncentrere sig om det, man kalder samfundets infrastruktur, de fælles hjælpemidler og goder.

Når man ser på den sammenstilling, der følger den sidste redegørelse som bilag 2, er der forhold, der - synes det mig - straks

springer i øjnene. Det er de samlede årlige investeringers konstans. Det føles, som om der regnes med et nulvækstsamfund. Er det regeringens ønske, når man f. eks. på højt plan i EF har været med til at sætte en vækstrate på 4½ pct. i faste priser som mål? Faste priser er der jo tale om, men der er vel ikke tale om et fast nationalprodukt fra år til år? Jeg kan ikke se andet, end at der under forudsætning af bare en mådelig vækst på kun 2 pct. vil blive plads til betydelig flere samfundsgavnige investeringer, således at mange flere opgaver vil kunne klares på kortere tid.

Jeg føler ikke, at f. eks. de energibesparende investeringer, opført som isolering m. v., har megen relevans i forbindelse med de offentlige investeringer, højst i form af et tilskud som opmuntring. Det var den konservative ordfører jo også inde på for et øjeblik siden. Disse ca. 15 mia kr. over 8 år er tilstrækkeligt til at efterisolere samtlige landets boliger med 10 cm Rockwool, og det må altså siges at være en i høj grad privatkapitalistisk opgave.

Der er således endnu større midler til rådighed for de egentlige offentlige investeringer, hvis vi tager summerne i skemaet her. Der er flere punkter, vi må påtale, og vi vil gøre os til talsmænd for, skal vi sige en livligere investeringstakt.

Jeg skal gå over til enkeltheder i skemaet i sammenligningen med de af regeringen bebudede investeringer for de kommende år. Først og fremmest står der Storebæltsbroen, som her er kommet ind i en 8 års takt, hvor vi, da vi prioriterer broen og i det hele taget faste forbindelser mellem landsdelene meget højt, ville ønske, at den kunne komme ned på 6 år. Brobygningen er i sig selv arbejdsskabende, selv om vi ved, at det på længere sigt vil være arbejdsløshedsskabende rent umiddelbart for de meget nære landsdele, færgerne forbinder, lige så vel som andre forbindelser også vil blive nedlagt på grund af broens tilkomst. Men i det lange løb, på langsigtet plan, tror vi at en broforbindelse mellem landsdele, eller i hvert tilfælde en fast forbindelse, er til gavn for hele samfundet. Man kan ikke i et sådant tilfælde gøre op i en nøgtern rentabilitetsberegning, hvad broen betyder for samfundet. Det kan ikke gøres op i egentlige penge.

[Langsted]

Med hensyn til DSB – jeg har ikke set, at nogen andre ordførere har været inde på det – vil vi også prioritere elektrificeringen af De Danske Statsbaner meget højt. Det er igen en ting, som gør os energiuafhængige i samfundet.

Veje og andre ting inden for trafikinvestering behøver jeg ikke komme så nøje ind på. Vi ved, at motorvejsudbygningen er planlagt for en lang årrække, og at vi derigennem vil få et virkelig betydeligt og godt vejnet her i landet.

Med hensyn til energiinvesteringerne er der ganske kort omtalt isoleringsproblemet, som er opført med et temmelig stort beløb.

Kraftvarmeforsyningen vil jeg hellere omtale på den måde, at jeg tager hele kraftforsyningen under ét. Det er en naturlighed for os, at man udbygger kraftværkerne, således at de samtidig bliver varmeværker, fordi man derigennem får den mest effektive udnyttelse af den råenergi, som vi køber udefra.

Men først og fremmest vil jeg ligesom andre ordførere spørge, hvorfor vi ikke kan få atomkraften hurtigere, end det er forudsat i planen her. Hvis atomkraften – eller vi kan kalde det kernekraften, det er i og for sig ligegyldigt – forceres, bliver vi i højere grad energiuafhængige af olie, og i og for sig også af kul, som energiråstof. For os at se mangler vi den vedtagelse i folketinget, at nu har vi lov til at indføre atomkraften til vores elenergiforsyning. Det er faktisk sådan, at det efter vor mening er et problem, som alene bør vedrøre kraftværkerne, hvordan de skal producere elkraften. Det kan ikke være nogen statsopgave at sige: det må I, det må I ikke.

Naturgassen har naturligvis også været berørt. Vi står ikke fjendtlige over for naturgas, men der er også i dette tilfælde flere men'er, man kan komme ind på. Spørgsmålet er, hvad den enkelte borger skal ofre, hvis man bliver tvunget til at få naturgas frem. Skal hvert enkelt centralfy, måske også et forholdsvis nyt, bygges om? I hvor mange byer findes der endnu gasværker, som kan blive nedlagt, og hvor gasforsyningen endnu kan opretholdes? Det er et stort problem, som vist ikke er løst effektivt fra handelsministeriets side.

Så er der udgifterne til kommunikation. Jeg tror ikke, at de beløb, der er tale om, rækker til. Kommunikation er telekommunikation, postkommunikation, radio og fjern-

syn. Det er ting, som vi fra vor side prioriterer meget højt, og vi tror, at der bliver tale om større investeringer i det lange løb. Med hensyn til uddannelsesudgifterne ved vi selvfølgelig, at der er et mindre antal børn og unge inden for en længere tidshorisont, som skal uddannes, men der kommer noget mere. Der kommer mere voksenundervisning, mere voksenuddannelse, mere videregående uddannelse, flere efteruddannelser, som koster investeringer på samfundsplan.

Miljøinvesteringer kommer vi ikke uden om. Det er noget, der er forsømt gennem mange år, og det hører med, at også andre, private, kommer til at investere på dette område.

Der er et problem, som ikke har været rejst før her i dag – endnu i hvert fald – og det er forsvarsinvesteringerne. De bør sikkert forøges, når vi kommer længere frem i forbindelse med et nyt forsvarsforlig. Der er meget, der halter bagefter på dette område.

Endelig er der det sociale område, sygehuse og andre områder. Det er realistisk opstillet, tror jeg, med hensyn til egentlige investeringer, men vi kommer nok ikke uden om, at det skal være forberedt for større driftsudgifter i det lange løb.

Konklusionen må være, at vi ser fra CDs side, at der i den samlede redegørelse er udtrykt en vis pessimisme med hensyn til, hvad vi har råd til i vort samfund, ikke af vild luksus, men af nyttige anskaffelser, som kommer os alle til gode, og som i det lange løb gør tilværelsen bedre og friere for os alle. Som jeg havde lejlighed til at udtrykke det i går i en anden debat: vi opfatter det, vi har her, som et godt samfund, der kan fortjene at blive bedre, og vi vil gerne være med til at ofre noget, for at det kan blive det.

Ole Olsen (SF):

Jeg vil lidt på linje med hr. Ellemann-Jensen begynde med at udtrykke min meget store tilfredshed og mit partis tilfredshed med, at vi har fået embedsmandsrapporterne. Vi har i politisk-økonomisk udvalg fået en bunke nyttige oplysninger, og vi har nu heldigvis også fået redegørelsen fra finansministeren. Hvis der ikke var opnået noget som helst andet, så måtte vi i hvert tilfælde sige, at vi har et betydeligt bedre beslutningsgrundlag, end vi havde tidligere. Jeg synes

[Ole Olsen]

nok, at de fleste partier her i salen skulle være meget glade for, at vi bedre er i stand til at træffe beslutninger med de oplysninger, vi har nu, end vi var før.

Hvis vi skal til at se på detaljerne i planen, så er min begejstring måske knap så stor, specielt fordi regeringen, fordi finansministeren regner med, at vi fremover i en lang årrække skal acceptere et arbejdsløshedsniveau på 200.000. Det finder socialistisk folkeparti ikke er acceptabelt. De vilkår synes vi ikke man kan byde befolkningen. Der må gøres noget effektivt for at få nedbragt dette arbejdsløshedstal.

Vi accepterer, at vi har nogle alvorlige problemer med betalingsbalancen. Vi har tidligere sagt både til statsministeren og til finansministeren, at vi udmærket ser den store politiske fare ved at komme i afhængighedsforhold til udlandet, især til Vesttyskland. Det er klart, at denne fare indsnævrer det spillerum, vi ellers havde, men vi mener stadig væk, at selv inden for det spillerum, som vi har af hensyn til betalingsbalancen, kan der godt gøres betydeligt mere, end regeringen lægger op til her. Vi mener derfor, i modsætning til f.eks. venstre, at planen er for snæver, at planen må kunne udvides, at vi kan gå videre end de 20 mia kr., vi starter med nu her.

Det er jo ikke sådan, at vi i dag skal træffe beslutninger, eller at regeringen i dag skal træffe beslutninger på grundlag af det, der er lagt frem, men det er også meningsløst, hvis man ikke, når man lægger dette frem, samtidig gør sig klart, at en række store ting, en række investeringer, må sættes meget hurtigt på sporet.

I embedsmandsrapporten blev det stillet sådan op, at Storebæltsbroen og naturgassen udelukkede hinanden. Nu har finansministeren ligesom blødt det lidt op og har sagt, at det nok godt kan lade sig gøre med begge dele, bare vi udskyder naturgassen lidt. Jeg tør selvfølgelig ikke afgøre, om finansministeren har ret, men jeg tror det ikke. Jeg tror, det er et valg, og at det er et valg, der må træffes. Derfor kan jeg være meget enig med hr. Ninn-Hansen i, at valget skal træffes, og at det er uanstændigt at skyde det ud. Nu mener jeg – og det overrasker ikke hr. Ninn-Hansen – det stik modsatte. Jeg mener ikke, at vi skal have Storebæltsbroen, men jeg mener nok, at afgørelsen bør træffes, og jeg me-

ner faktisk også, at den bør træffes inden sommerferien.

Jeg fornemmer, at der er et flertal her i salen imod en Storebæltsbro. Så synes jeg virkelig, at ministeren skulle forsøge at lade det flertal enten komme til udtryk eller måske vise, at de, der vil have Storebæltsbroen, har flertal. All right, har man det, så må den bygges. Det er ikke anstændigt at blive ved med at udskyde en afgørelse. Vi tror, at hvis man bliver ved med at udskyde denne afgørelse og måske går i gang med Storebæltsbroen senere og så udskyder, som der står i redegørelsen, Nordsøgassen lidt, så spører man direkte ind på a-kraft. Vi har sagt tidligere, og det mener vi, at det har vi bestemt ikke lyst til.

Det fremgår allerede af det, jeg har sagt, at Nordsøgassen har en meget høj prioritet hos socialistisk folkeparti. Vi synes, at man så hurtigt som muligt skulle komme i gang med at udbygge naturgassen, men en forudsætning for, at vi kan gøre det, er, at vi får afgjort spørgsmålet, om det skal være Storebæltsbro eller naturgas. Vi tror ikke på begge dele.

Når vi begynder at se på betalingsbalanceproblemerne og på, at vi bør opretholde et højt investeringsniveau – vi mener højere end dette – så skal man jo også være opmærksom på, at det ikke er alle investeringer, der har en lige stor importkvota. Vi har tidligere snakket, også med finansministeren, om, at man inden for de forskellige investeringsplaner udmærket godt kan rykke rundt og opnå en investering, der er højere, og samtidig, ved først og fremmest at vælge noget med lav importkvota, skabe betydeligt mere beskæftigelse.

Vi satser som sagt på at udbygge energiforsyningen, en energiforsyning uden a-kraft, hvor naturgassen er et vigtigt element. Vi mener, at det vil give mange arbejdspladser, og vi mener også, at det nok kan laves med en nogenlunde lav importkvota. Vi satser også kraftigt på udvikling af alternativ energi og på kraftvarmeværker.

Endvidere går vi ind for en udbyggelse af den kollektive trafik. Der er ikke sagt meget om det heroppefra endnu, men vi ønsker at få gennemført en elektrificering af DSB. Vi ønsker, at man satser meget på DSBs planer, og at man får bygget de nødvendige færger

[Ole Olsen]

og de nødvendige havneanlæg til færgerne, også sådan at vi kan undgå Storebæltsbroen.

Der er i ministerens redegørelse, både om den sociale sektor og om uddannelsessektoren, imødeset, at der bliver tale om mindre investeringer. Vi tror ikke rigtig på redegørelsen. Vi mener, at der i hvert tilfælde, specielt i København, er et behov for yderligere bygning af plejehjem. Vi mener også, at der rundt omkring i landet er behov for et ganske væsentligt antal institutionsplaner yderligere, og vi vil meget gerne have, at regeringen får kigget nærmere på det. Vi mener, at den sociale sektors investeringer bør sættes i vejret i forhold til det, som forudses af finansministeren.

Om uddannelsessektoren bliver det sagt, at der bliver tale om en overmætning i de højere uddannelser, og at befolkningssammensætningen ændres, sådan at investeringsbehovene vil være faldende. SF er meget langtfra overbevist om, at det er rigtigt. Vi mener, at udbygningen af de 16-19-åriges uddannelse og opbygningen af et livslangt uddannelses-system vil kræve ganske betydelige investeringer.

Jeg skal ikke undlade at nævne militæret. Når man ser på de investeringer, der skal foretages, når man ser på bilagene heri, så kan man se, at det ikke er ubetydelige beløb, der skal investeres i militæret. Det er tal, der er fuldt ud på højde med investeringerne i de sociale områder. Den begrundelse, der er anvendt, nemlig at vi er nødsaget til rent teknisk af følge med med hensyn til militæret, er ikke en begrundelse, som socialistisk folkeparti kan acceptere. Vi mener, at der bør revideres ganske kraftigt, vi vil helst have afrustet landet, og vi kan i hvert fald sagtens undvære mange af de investeringer i forsvarret, der er i regeringens planer.

Jeg har et par bemærkninger om forholdet til kommunerne, som jeg synes man skal se lidt på. Man kan godt komme til at læse planerne, som om der nu kommer et effektivt loft over kommunernes investeringer. Jeg håber, at finansministeren kan afkræfte det. Vi mener, at der er brug for en lang række investeringer rundt omkring i kommunerne, og at kommunerne ikke skal betale gildet med henblik på denne investeringsplan.

Jeg vil gerne slutte af med én gang til at sige, at jeg synes, det er godt og nyttigt, at vi har fået denne redegørelse, og jeg håber, at

vi så hurtigt som muligt kan komme i gang med at sætte nogle af de store investeringer på sporet og ikke alene før sommerferien, men selvfølgelig også efter, komme længere med arbejdet.

(Kort bemærkning)

Ninn-Hansen (KF):

Ja, jeg vil gerne spørge, om jeg har misforstået hr. Ole Olsen. I radioen i lørdags sagde hr. Ole Olsen, at han vil tage initiativet til en afgørelse vedrørende Storebæltsbroen. Negativt ønskede hr. Ole Olsen den, men initiativet ville han tage. Bemærkningerne før lød nærmest, som om hr. Ole Olsen mente, at det var finansministerens opgave. Men finansministeren og regeringen og vi andre har lovet at holde os til, vi ønsker det gennemført, mens andre siger, at det ikke skal gennemføres. Hr. Ole Olsen var i lørdags ganske enig med mig i, at så måtte det være hans og andre eventuelle modstanders opgave at bringe den sag til en afklaring. Må vi ikke få at vide, hvornår forslaget fra hr. Ole Olsen kommer? Vi skal da ikke gå rundt og have hemmeligheder for hinanden.

(Kort bemærkning).

Ole Olsen (SF):

Jeg forstår ikke, at hr. Ninn-Hansen er så skuffet. Jeg synes, jeg i dag så kraftigt, som jeg overhovedet kan, presser på heroppefra for at få en afgørelse. Hr. Ninn-Hansen er vidende om, at det ikke er mig, der er minister og kan fremkomme med lovforslaget, og vi har en grænse.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen (KF):

Hr. Ole Olsen kunne jo godt komme med et lovforslag, det har ethvert medlem ret til. Men det var ikke det, hr. Ole Olsen talte om i lørdags – det er jo da ikke længere siden, end at hr. Ole Olsen selv kan huske det. Det var et afstemningstema, som hr. Ole Olsen ville foranledige, således at vi kunne få den endelige afgørelse. Mit spørgsmål går alene på dette: hvornår kommer forslaget, afstemningstemaet, fra hr. Ole Olsen?

Ib Nørlund (DKP):

Ja, så er den da oprunden, den store dag, hvor vi skal behandle de meget omspurgte

[Ib Nørlund]

investeringsplaner – planen for fremtidens Danmark, som den er kaldt i lyriske øjeblikke. Det skulle være noget helt nyt, og som det er nævnt, er der gennem måneder disket op med en hel del papirer med grågrønsede redegørelser, alt sammen under henvisning til denne herlige dag i maj, hvor sløret skulle falde for den plan, der endelig skulle åbne for ny dag i Danmark.

Og så er det oprigtigt talt nogle små pivsede mus, der er kommet ud af bjergene. Det blev jo ikke nogen plan for en samfundsmæssig anstrengelse for at bringe Danmark ud af krisen. Det blev knap nok en plan overhovedet. Det blev ikke en indsats af offentlige investeringer for at bringe os ud af den meningsløse situation, hvor hundredtusinder går arbejdsløse, produktive muligheder ligger øde, medens der er behov for store samfundsmæssige projekter, hvad planen ganske rigtigt erkender.

Det er end ikke et program for forøgelse af de offentlige investeringers vægt. De udgør jo allerede nu en mindre del af bruttonationalproduktet end i de foregående årtier, og de vil få en endnu lavere andel i planens forløb. Fra 1950 til 1970 var gennemsnittet jo 9 pct., og nu ligger det på 7 pct., men var forrige år 5 pct. Derfor er det så aldeles meningsløst, hvad hr. Maisted har sagt i diskussionen her om de emner.

Også offentlige investeringers vægt inden for de samlede investeringer vil falde ifølge redegørelsen. I procent er det i 1977 24, i 1981 skal det blive 21 og i 1985 17 pct. Derfor er de skræmmende hyl om en truende socialisering, som kommer fra firebanden, eller hvad det nu hedder, uden al begrundelse og er kun et udtryk for, hvordan man fra den side benytter enhver lejlighed til at søge at give mere frit slag for storkapitalen.

Planen går ud fra nogle forudsætninger om den økonomiske udvikling, som er udarbejdet af ministeriet, og som man afviser at pille ved og betragter som en fast ramme. Mest bemærkelsesværdigt i den ramme er den forudsætning, at arbejdsløsheden skal holdes på et niveau af 200.000 i årsgennemsnit, i hvert fald indtil 1980 og videre til 1985, hvis der ikke sker mirakler, og de er lidt sjældne. Det er en klart uacceptabel forudsætning. Den burde også være det for en regering, som siden 1975 har proklameret at ville afskaffe arbejdsløsheden, og som siden

hen to gange er gået til valg herpå. Det er ganske udmærket, at hr. Erling Olsen siger, at man ikke vil affinde sig med en sådan arbejdsløshed, men det er jo det, man gør. Rammerne snævrer, som hr. Erling Olsen sagde; det gør de da.

På den måde er planen i og for sig et bevis for, hvor afmægtig regeringen er over for det samfundsmæssige system, som den har foresat sig at administrere. Så længe den, som det hedder i redegørelsen, bare betragter det bestående system som en række uomgængelige forhold, der i høj grad bestemmer indholdet af vore beslutninger, så finder den ingen løsning, så opfylder den ingen løfter. Så længe regeringen baserer sine perspektiver på, hvad man kalder en samfundsmæssig fremskrivning frem mod midten af 1980'erne, endda under idelige forklaringer om, hvor meget usikre eller hvor højt usikre vurderingerne er, så skaber den ingen fornyelse og viger bare uden om alle væsentlige problemer. Løsninger og fremgange opnås kun ved at gribe ind over for de økonomiske magthavere og monopoler, som nu manipulerer med værdierne til deres private fordel, i stedet for at de kunne anvendes i denne forbindelse.

Det har man en anledning til nu. Hvis man ikke bare havde set opgaven i at fordele nogle statsudgifter i den ene eller den anden cigarkasse, men som en samfundsmæssig helhedsindsats, også med henblik på at fremskaffe de ressourcer, som nu undrages en sund vækstpolitik, hvilket også ville være en aktiv beskæftigelsespolitik, så kunne man tale om en plan. Men nu indgår det end ikke i beregningerne, hvordan en forøgelse af beskæftigelsen dog letter statsbudgettet for udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelser, simpelt hen fordi der ikke indgår et fald i arbejdsløsheden i planen. Der indgår ikke, hvordan man gennem en prioritering af produktionen med lav importkvota, uanset hvad man gennem EF ville foreskrive os, kunne mindske betalingsbalanceproblemerne, og hvordan importregulering og indefrysning af kapitalværdistigningerne kunne bidrage til det samme, og ikke mindst hvordan statens optræden som byherre eller som den, der står for udnyttelsen af nyopdagne naturrigdomme, ville give den midler til en ganske anden ekspansiv investeringspolitik. Det har man ikke villet, end ikke forsøgt.

[Ib Nørlund]

Men når alle de prydfjer, som skulle tjene til udsmykning af planen, er plukket af, hvad står så tilbage? En opstilling af en række offentlige investeringer, som man gerne vil sælge til offentligheden gennem et gammeldags købmandsprincip: du kan enten få et kræmmerhus med bismarcksklumper eller et med syrlige drops, til nød et med blandede bolsjer. Er det en måde at drive samfundskonomi på?

Der er hele tiden grund til at holde sig for øje, at de offentlige investeringer, der her er tale om, ikke går ud over det nuværende niveau, men tværtimod skal føre til en nedskæring af det. Hvis man ikke gennemførte dem, så ville det endda ifølge redegørelsen føre til en yderligere vækst i arbejdsløsheden på 18.000-20.000 ud over de 200.000. Skal vi virkelig sige tak til, at man ikke vil bekæmpe arbejdsløsheden på den måde?

Investeringerne går stort set til grundlæggende tjenester i samfundet, såkaldt infrastruktur. Den skal naturligvis udbygges, men med megen ret anfører redegørelsen også, at disse offentlige investeringer er nødvendige forudsætninger for det private erhvervs fortsatte udbygning, det gælder energi, transport og andet. Altså det vil sige, at samfundet sikrer specielt betingelserne for monopolernes udbytnings- og indtjeningsvirksomhed. Men hvad får samfundet fra monopolerne til gengæld? Igen har hr. Maisted i sin omtale af disse problemer sagt det mest forkerte, der kunne siges.

Sikring af billig eller gratis forsyning eller tjenester for monopolerne på alle andre skatteyderes regning er netop et karakteristisk træk for den moderne statsmonopolistiske kapitalisme, men det indretter man sig efter, selv om redegørelsen måske lidt genert erkender, at det kan forekomme urimeligt, at der på den måde sikres frit løb for en række investeringer, som nok er mindre fordelagtige for samfundet end mange offentlige investeringer. Ja, sandelig! Men så slår man bare beklagende ud med hånden og siger, at det er imidlertid de enkelte virksomheder, der direkte træffer beslutning om iværksættelsen af de private investeringer. Og disses andel er endda voksende, fra 63 pct. af alle investeringer i 1977 til 74 pct. i 1985. Der kan ikke komme megen samfundsmæssig planmæssighed ud af den måde.

Tilbage står så regeringens prioritering af de altså efter forholdene beskedne offentlige investeringer. Prioritering lyder smukt, men betyder ikke bare forøgelse, for andre områders vedkommende også nedskæringer. Men først om de områder, der udvides, og som man derfor også taler mest om.

Vi anser det for en rigtig målsætning at udbygge en bred energibasis med udnyttelse af alle danske muligheder. Men som vi bestandig har fremhævet det på dette område, så presser ikke blot ønskeligheden, men også nødvendigheden af en nationalisering af energisektoren sig mere og mere på.

Hvad planen siger om kraftvarmeområdet, har vi ingen bemærkninger til. Det er jo heller ikke andet og mere end, hvad der hele tiden har været sagt, og dette område er et indlysende område for en energipolitik.

Nyt er derimod for naturgassens vedkommende, at DUC efterhånden er blevet nødsaget til at indrømme, at forsyningsmulighederne er langt større, end DUC før påstod, sådan at der her er tale om den første større energikilde på dansk område, naturligvis sammen med olien, som selvfølgelig bør udnyttes. DUCs undervurderinger er ikke af videnskabelig eller fysisk art, men først og fremmest kommercielt bestemt. De store oliemonopoler, som indgår i DUC, ønsker ikke naturgas som konkurrent på det danske marked. De ønsker kun at udnytte de skandaløst gavmilde eneretsbetingelser til en maksimal profitering, ligesom den danske stats uhørt lempelige afgiftspolitik ligefrem er en foræring til monopolerne og endda til de udenlandske monopolers hjemlandes statskasser. Om det findes der ikke ét ord i investeringsplanen.

Enhver ved, at hele Nordsøprojektet er en uhyre indbringende forretning for den, der driver den igennem. Det drejer sig i alt om en 50-60 mia kr. eller flere milliarder kroners renteoverskud til syvende og sidst. Monopolerne må bare gemme det, til priserne kan skrues mest muligt op. Det har ikke noget med danske energiinteresser at gøre. Men når disse milliarder kroner går igennem monopolernes hænder, hvor går de så hen? I hvert fald ikke, som rimeligt er, til danske investeringsplaner.

Vi mener altså, at disse danske energikilder bør udnyttes, at fordelingsnettet bør udbygges. Det kan i øvrigt i fremtiden også

[Ib Nørlund]

bruges til at fordele andre former for energiforsyning, gasificerede kul, eventuelt brint.

Men alt dette skal ikke ske på DUCs betingelser. Da eneretsbevillingen bringer os i kløerne på monopolernes bestemmelser om udvindings- og købsbetingelser, så bør den opsiges. Med Danmarks betrængte energistilling giver grundlovens ord om almenvellets krav også grundlag for nationalisering, hvorved DUCs pessimistiske skøn naturligvis må lægges til grund for eventuelle erstatningsovervejelser. Bogen »Danmarks naturgas« giver i øvrigt en velunderbygget argumentation for, hvordan en statslig dansk deltagelse eller overtagelse ville skaffe staten indtægter, som kunne sætte investeringsplanen i et helt andet lys.

Højrepartiernes afvisning af naturgasprojektet kan ikke undre. Det er en almindelig videreførelse af deres indstilling til A. P. Møller og konsorter. Men det er interessant at iagttage, hvordan den forsyningssikkerhed, som de i andre sammenhænge påkalder sig, forsvinder som dug, når A. P. Møllers sol stråler.

Regeringens udsættelse af a-kraftafgørelsen har vi forståelse for, men her drejer det sig først og fremmest om et politisk, samfundsmæssigt spørgsmål. Som regeringen før har sagt, kan der ikke føres energipolitik uden folkelig opbakning. Der findes på dette område en mistillid i den danske befolkning, som man intet har gjort for at fjerne, hvilket til syvende og sidst kun kan gøres ved, at hele området bringes under effektiv demokratisk kontrol. Tværtimod vil jeg sige til hr. Ninn-Hansen og andre pågældende, at når de den ene dag står op og fortæller, at produktion og udlægning af neutronbomber er ufarligt og uden tårer og de den næste dag præsenterer sig som garanter for atomværkers ufarlighed, så er de med til at uddybe denne mistillid.

Hvad trafikken angår, støtter vi planer om at styrke den kollektive trafik. Vi ser bygningen af Storebæltsbroen som led i dette, ikke som et prestigeforetagende. Den er et af de projekter i planen, som har størst lønkvota og mindst importkvota, vel at mærke hvis man holder sig fri af EFs omklamring.

Vi advarer imod at udskyde DSBs elektrificering i det uvisse; så hellere skære noget ned på motorvejsprojekterne. Alt i alt skulle det nødig gå som med Københavns tunnel-

bane, der var vedtaget i 20 år, men nu altså ikke engang indgår i en investeringsplan.

Prioriteringsplanen er også en nedskæringsplan for investeringer på uhyre livsvigtige områder. Det gælder uddannelsen, som skal 30 pct. ned, skønt den er en afgørende forudsætning for udfoldelsen af den danske befolknings produktive og andre skabende muligheder. Det gælder social- og sundhedsvæsenet. Det gælder miljøsikringen, og så vidt man kan få besked, også boligpolitikken. Hvad bilder man sig egentlig ind? Er det områder, der får mindre betydning i årene fremover? Tror man, at det er løste problemer? Man er kommet med U 90 i dag, som på det område indeholder mange problemer.

Derfor kan jeg – jeg må sige det kort – på disse områder kun forsikre regeringen om vores mest hårdnakkede modstand mod at realisere planens tal. Det gælder også, når vi sammenholder med, hvad man sætter af til militære investeringer, hvor dagens meddelelser kunne tyde på, at der rumles sådan i NATO, at disse tal endda vil blive skruet op inden for den periode, som man tænker på her.

Ud fra alt dette skal jeg henstille til regeringen at tage planen op til fornyet bearbejdelse. Jeg hørte, at hr. Erling Olsen sagde, at man med megen spænding og tilbageholdt åndedræt afventede de bemærkninger, som vi ville fremsætte her i løbet af diskussionen. Jeg forventer også, at han tager til sig, hvad jeg har sagt her.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Det er mere for at korrigere hr. Ib Nørlunds betragtninger om, at jeg kom med en forkert udtalelse før. Det er, fordi hr. Ib Nørlund aldrig hører efter, hvad der bliver sagt. Jeg omtalte de samlede offentlige udgifter og sagde, at der er tale om en stigning fra 1962 til 1971 på nøjagtig 4,7 pct. om året. Det var det, jeg omtalte, og ikke investeringer.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

[Ib Nørlund]

Jo, jeg hører meget vel efter hr. Maisted og tænker skam også lidt efter, hvad han har sagt. Sagen er jo, at det her blev påstået, at man nu var ved at udmarve pladsen for private investeringer og alt det dér. Så er det, at jeg efterviser, at der her er tale om procentvis lavere offentlige investeringer, end vi har haft i årtierne forinden, og de bliver endda skruet yderligere ned i hele denne plans forløb.

Niels Helveg Petersen (RV):

Vi er enige i den forudsætning, som ligger i den sidste investeringsredegørelse, at det vil være rigtigt at stile efter, at de offentlige investeringer i de kommende år, planperioden, og formentlig også derudover nødvendigvis må ligge på et relativt højt niveau. Vi anser dette niveau, som er skitseret, for at være relativt højt. Det må det være af beskæftigelsesmæssige og af økonomiske grunde, og det må det være, fordi visse af de offentlige investeringer, måske ikke dem alle, men i hvert fald mange af dem, måske de fleste, er af ganske overordentlig stor betydning, også for den fremtidige udvikling i den private sektor i samfundet. Det gælder først og fremmest energiinvesteringerne.

Venstrefløjen, nu især sidst hr. Ib Nørlund, og fremskridtspartiet dyrker jo hver for sig med forkærlighed den modsætning, som man postulerer er imellem, skal vi sige offentlige og private investeringer og aktiviteter. Den er for en række offentlige investeringers vedkommende aldeles kunstig. Forudsætningen for en udbygning i den private sektor vil på mange områder være en samtidig udbygning af offentlige investeringer og omvendt.

Opgaven er jo nu at forsøge at prioritere inden for den ramme, som vi nogenlunde kan tilslutte os. Det interessanteste i denne redegørelse er den stærke relative forskydning, der nu sker i retning af energisektoren. Det er her, der virkelig sker noget, et brud på et forløb, når man skal betragte, hvad denne plan indebærer, og så de aktiviteter, som det offentlige har investeret i i den periode, der ligger bag os. Vi anser en sådan oprustning inden for det energipolitiske område for yderst berettiget, og energiområdet er nok det bedste eksempel på, at offentlige investe-

ringer er en forudsætning også for udvikling inden for den private sektor.

Hvad de enkelte elementer i energiinvesteringerne angår, så er vi enige i den betragtning, som fremgår klart af redegørelsen, at besparelser på energi – og det er jo ikke mindst til husopvarmning – fortsat må have en meget høj prioritet af beskæftigelsesmæssige grunde, af valutamæssige grunde og for i det hele taget at nedbringe vort samlede energiforbrug eller i det mindste hindre en fortsat kraftig stigning. Dette er et meget vigtigt område, og det vil det være i mange år frem i tiden. Vi ved også, at udbyttet af faktisk gennemførte besparelser på energiområdet er ganske overordentlig højt for samfundet som helhed ud fra alle synspunkter.

Vi er enige i en fortsat kraftig udbygning af kraftvarmeområdet. Dette er godt i gang, og denne udvikling fortsættes med energiredegørelsen, det er overordentlig velbegrunnet. Vi har med stor interesse noteret os, at regeringen lægger den politik frem, at nu drejer det sig om virkelig at påvirke udviklingen i elforbruget. Jeg tror, det er vigtigt. Dels er der store investeringer at spare, hvis det kan lykkes at påvirke elforbruget, dels vil det jo have betydning for senere store beslutninger om f. eks. a-kraft, om det kan lykkes at påvirke elforbruget. Der er uden tvivl betydelige muligheder for at påvirke elforbruget og opnå en lavere stigningstakt, end man i mange år regnede det for muligt. Lad mig pege på et par enkelte helt oplagte områder.

Der er boligopvarmning, hvor det efter vor opfattelse er meget diskutabelt, at man tillader elopvarmning i nye helårsbebyggelser. Det kan have begrundelser i spredt bebyggelse, det kan have begrundelser i sommerhusområder, men begrundelsen samfundsøkonomisk for at tillade elopvarmning i de tætte bebyggelser er overordentlig tvivlsom. Jeg vil også gerne pege på, at der må være muligheder for i de private husholdninger at begrænse stigningen i elforbruget bl. a. ved kvalitetskrav til husholdningsmaskiner.

Vi er meget tilfredse med dette afsnit i regeringens redegørelse og tror, at en påvirkning af elforbrugets udvikling er noget af det, der kan spare os meget betydelige offentlige investeringer i de kommende år. Vi er også tilfredse med, at der sker en foreløbig udskydelse i hvert fald af en beslutning om a-kraft og om iværksættelse af eventuelle in-

[Niels Helveg Petersen]

vesteringer i a-kraft. Foreløbig er altså tidspunktet for iværksættelse af investeringer i a-kraften udskudt til 1981. Jeg er såmænd ikke begyndt at regne på det og vil heller ikke forsøge at lave et regneeksempel her på, på hvilken måde en eventuel beslutning i 1981 om iværksættelse af kernekraft vil påvirke det øvrige forløb, men det bliver der jo lejlighed til senere at vende tilbage til.

Vi kan også tilslutte os den beslutning om ilandføring af naturgassen, som klart ligger udtrykt i redegørelsen. Der sker jo i forhold til tidligere planer for naturgassens ilandføring med denne plan det, at man foretager en faseopdeling i investeringerne, hvorved man opnår en lavere investeringstakt i begyndelsen og en senere optrapning til fuldt forbrug fra de danske Nordsøfelter.

Vi kan ikke indvende noget imod den faseopdeling, som her er skitseret, og som jo indebærer, at regeringen skaffer sig plads inden for de rammer, der er afsat til en snarlig påbegyndelse af Storebæltsprojektet. Jeg vil gerne pege på, at forudsætningen for, at der på denne måde kan blive plads til Storebæltsprojektet, jo ikke alene er, at man strækker investeringerne for naturgassen, men også, om prisoverslagene, som vi hidtil har arbejdet med for Storebæltsbroen, rent faktisk er holdbare. Det spørgsmål har jo hidtil ikke været særlig dyrket og har vel egentlig heller ikke kunnet dyrkes særlig meget, fordi det først er inden for det sidste år, der har været foretaget meget intensive undersøgelser af hele det tekniske anlæg, som Storebæltsbroen jo er.

Brobeslutningen er bekræftet i folketinget, det er en vedtagelse. Foretages ingen anden vedtagelse, vil broprojektet gå i gang. Men forudsætningen for regeringens regnestykke er altså, at prisen på broen er de 5,8 mia 1977-kroner, som er opgjort. Og er den det? Hvad er prisen? Hvor sikkert er det prisskøn, som er lagt frem på et tidspunkt, da der ikke var tale om, at man detaljeret havde bearbejdet broprojektet? Det er man først ved nu, og måske ikke endda endnu, at have et overblik over.

Jeg vil derfor gerne stille et spørgsmål, som jeg synes er væsentligt til besvarelse af hovedproblemet, nemlig om der er plads til samtidig iværksættelse af naturgasinvesteringer og Storebæltsbroen. Giver det sidste års tekniske og økonomiske arbejde med den

faste broforbindelse over Store Bælt nogen anledning til revision af det hidtidige skøn på ca. 5,8 mia 1977-kroner? I dette spørgsmål ligger altså også, om der under den tekniske bearbejdelse af dette broprojekt er kommet oplysninger frem, som giver grund til at tro, at broprojektet er dyrere end hidtil antaget.

Et af de forhold, som muligvis kan fordyre dette broprojekt, vil være sikkerhedsmæssige spørgsmål, som, så vidt jeg ved, ikke er endeligt afklaret i forbindelse med broprojektet. Der er sikkerhedsproblemer med hensyn til påsejlingsrisiko og andet, som kan påvirke prisoverslaget. Derfor dette spørgsmål, som jeg håber det er muligt at få en besvarelse af, eller antydningssvis en besvarelse af, fra ministeren allerede nu.

Hvor står man i øvrigt med denne samtidighed for bro og naturgas? Hvis det skulle vise sig på et lidt senere tidspunkt, om et halvt eller et helt år, at broprojektet faktisk bliver væsentlig dyrere end i dag anslået, så vil man jo stå i den situation, at man for alvor mangler at have beskæftiget sig med de seriøse alternative muligheder, der er for at lave en fast forbindelse over Store Bælt på anden måde end ved en broforbindelse. Det har folketinget jo altså ikke besluttet, men hvis broprojektet skulle gå hen og vise sig betydelig mere kostbart end hidtil antaget, så vil der komme en situation, hvor man alvorligt vil mangle et overblik over, hvad de alternative faste forbindelser kunne udføres til.

Jeg skal til afslutning sige, at investeringsredegørelsen, som den fremtræder, er et klart udtryk for, at energiproblemerne for alvor rammer os. Vi kan ikke under nogen omstændigheder undgå en kraftig stigning i energiinvesteringerne. Lige gyldigt hvilket væksts-køn for vores økonomi i øvrigt man lægger til grund, så er en kraftig vækst i energiinvesteringerne uundgåelig. Dette adskiller med sikkerhed energiinvesteringerne fra næsten samtlige øvrige investeringsområder.

Det kunne være fristende, men jeg skal undlade det, at gå ind i diskussionen om, hvilke muligheder vi i øvrigt har for at skabe den bedst mulige økonomiske udvikling i Danmark. Det eneste, jeg vil pege på kort, er, at set fra vort synspunkt er det en afgørende forudsætning for en gunstig udvikling, at vi forsøger at tage fat på det store struk-

[Niels Helveg Petersen]

turproblem, om man vil, som vi har i dansk økonomi, og som viser sig ved, at vi har overordentlig svært ved at få styr på indkomstudviklingen. Vi er hos os i det radikale venstre overbevist om, at det ikke vil lykkes os at få mere styr på omkostnings- og indkomstudviklingen, medmindre man meget hurtigt tager fat på hele det problemkompleks, som gemmer sig bag udtrykket »lønmodtagernes medejendomsret«. Her er der et middel til efter vores opfattelse varigt at påvirke nogle faktorer i dansk økonomi, således at den økonomiske udvikling kan blive en anden og bedre, hvortil kommer en række andre argumenter for medejendomsret, som jeg ved denne lejlighed skal lade ligge.

Jens Møller (KrF):

Med hensyn til denne investeringsplan kan man vel ligesom dele problemerne i to. Det ene er, hvor meget vi har råd til, og det andet er – da vi jo ikke har råd til alt – hvordan vi vil prioritere opgaverne inden for det beløb, vi har råd til at bruge.

Det første spørgsmål er nok lettere at stille end at besvare, for der er så mange forskellige problemer, der kommer ind i det. Man må over for de enkelte projekter stille sig selv det spørgsmål, hvordan rentabiliteten er, eller sagt på en anden måde: er det en god forretning for Danmark? Med en god forretning mener jeg ikke bare i kroner og øre, men også: hvordan vil det påvirke vores valutabalace på kort sigt og på lang sigt? Hvordan vil det påvirke beskæftigelsen både på kort sigt og lang sigt? Hvilke udgifter vil det på længere sigt spare os for? Der kunne nævnes mange andre ting, og alle disse ting må med ind i overvejelserne for hvert enkelt projekts vedkommende.

Desuden må vi se i øjnene, at hvor meget vi har råd til, også er afhængigt af den økonomiske politik, der i øvrigt føres. Hvis vi fører en tilstrækkelig fornuftig politik, og det vil sige en politik, der kan holde omkostningerne nede, ja, så vil der blive råd til mere. Hvis vi flatter os ved at tillade store forbrugsudvidelser, ja, så bliver der kun råd til mindre investeringer.

Vi kan således ikke uden videre fastsætte rammerne i kroner og øre. Det er afhængigt af mange ting, bl. a. af de to ting, jeg allerede har nævnt.

Det er vanskeligt herudfra at sige, hvad vi egentlig har råd til. Kristeligt folkeparti har overvejet det, og ud fra vore overvejelser er vi kommet til følgende resultat. Vi mener, at det første og det vigtigste er, at der til enhver tid i disse perioder bliver midler til erhvervslivets nødvendige investeringer. Det er nemlig det, der skal sikre os en bedre beskæftigelse. Det er det, der skal sikre os, at vi også fremover kan indtjene de penge, der skal bruges til at betale investeringerne med. Vi må altså først og fremmest sikre, at der er midler til rådighed for erhvervslivets nødvendige investeringer i ny produktion og i nye arbejdspladser.

Dernæst mener vi, at det er særdeles vigtigt, at der er penge til forskning, forsøg og tilskud til vedvarende energikilder, solvarme, vindkraft osv., og til en effektiv energibesparelse, bl. a. igennem de isoleringsarbejder, der allerede er i gang ude omkring, så at de kan fortsættes og udvides.

Når vi så kommer frem til de mere nye ting, så er der jo spørgsmålet om prioriteringen. Det har jo, har vi kunnet høre her i dag, særlig drejet sig om prioriteringen imellem naturgas, Storebæltsbro og a-kraft. Det er de tre ting, der er særlig interessante i denne forbindelse.

Kristeligt folkeparti prioriterer naturgassen særdeles højt. Vi synes, at det er en meget vigtig ting, der vil sætte en hel del arbejde i gang på kort sigt. Den vil på længere sigt virke valutabesparende, og ikke mindst vil den på længere sigt give os en større forsyningssikkerhed, end vi ellers ville have haft. Når man har oplevet oliekrisen, så ved man lidt om, hvad det kan betyde for et land, hvis forsyningerne svigter. Her har vi mulighed for at dække en væsentlig del af vores energiforbrug på en sådan måde, at der er sikkerhed for forsyningerne, og jeg synes, det ville være ganske uforvarsomt ikke at benytte sig af det.

Det vil altså sige, at vi er enige med regeringen i, at dette med naturgassen må prioriteres meget højt. Det er vi enige i, i hvert fald så langt, at vi må have ilandføringen i stand hurtigst muligt. Hvordan vi så skal udforme nettet, planerne for fordeling osv., må vi se på, når tiden kommer. Vi er i hvert fald modstandere af det, som en tid blev nævnt – jeg tror nok, man er gået fra det nu – at man ville tvinge folk til at gå over til gasfyr i ste-

[Jens Møller]

det for oliefy. Den slags bør ikke være nødvendigt, og jeg tror heller ikke, at det er det.

Også Storebæltsbroen anser vi for en ting, der bør prioriteres meget højt. Store Bælt har jo i mange år været en slags toldgrænse igennem Danmark, noget, der har været med til at dele Danmark i to dele. Det er noget, der netop i disse år bliver mere og mere alvorligt. Vi ser ganske tydeligt, hvordan Sydjylland og Fyn mere og mere bliver orienteret mod Hamburg, og hvis Fugleflugtslinjen på et eller andet tidspunkt skulle blive fuldført med en bro fra Lolland til Femern, hvad tyskerne tilsyneladende gerne vil have og trænger på med, så vil det yderligere komme til at understrege denne deling af Danmark i et Østdanmark og et Vestdanmark. Det ville vi betragte som særdeles uheldigt. Derfor må vi sige, at disse to ting, naturgas og Storebæltsbro, prioriterer kristeligt folkeparti højest af disse ting. Det er dem, vi mener vi hurtigst muligt må komme i gang med.

Når vi kommer til spørgsmålet om kernekraft, så er det sådan, at kristeligt folkeparti også er positive over for, at vi på et eller andet tidspunkt skal have kernekraft i Danmark. Men vi mener, at der er visse forudsætninger, der må være opfyldt, og som ikke helt er det endnu.

Det ene er spørgsmålet om sikkerhed, især med hensyn til affaldsproblemet. Det andet er, at vi mener, at vi må være så sikre på, at det er rigtigt, så det også er muligt at overbevise størstedelen af befolkningen om, at det er rigtigt. Jeg mener ikke, at man bør vedtage en så vigtig ting som start på kernekraft, uden at det har opbakning i store dele af befolkningen. Det betyder ikke, at vi mener, at man skal udsætte det på ubestemt tid, men så snart disse betingelser er opfyldt, og så snart der kan blive råd til det, må man nok gå i gang med det. Men det må, i denne omgang i hvert fald, vige for naturgassen og Storebæltsbroen. Det betyder selvfølgelig, at der er mange andre ting, der nu må prioriteres lavere eller udsættes helt, mange andre ting, som også er gode, nyttige og ønskværdige. Men de må udsættes, til der bliver råd til det, eller de må prioriteres lavere eller udbygges i en lavere grad, end vi ellers gerne havde set det.

Det fører os så igen tilbage til den økonomiske politik, for jo mere fornuftig den bliver, jo hurtigere vil det kunne lade sig gøre

for os at få disse ting i gang. Jo bedre det lykkes at begrænse et overforbrug, jo hurtigere vil vi kunne få råd til disse investeringsopgaver, både de meget vigtige og de mindre vigtige, og vi mener, det er særdeles godt, hvis vi kan gå den vej. Det vil kristeligt folkeparti gerne medvirke til.

Ib Christensen (DR):

Det er jo et enormt beløb, det drejer sig om med de 164 mia kr. i de kommende år i regeringens investeringsplanprioritering. Og så er der endda sket beskæringer i forhold til det, som investeringsplanredegørelsen stillede op. Vi har her igen en dokumentation for, at afstanden mellem de ønsker og behov, der findes i samfundet, og de faktiske muligheder, vi har, har en tendens til at vokse sig større. Vi mener, at man ikke kun skal diskutere økonomi i denne forbindelse, selv om økonomien selvfølgelig er ganske central, det er også et spørgsmål om miljø, og det er også et spørgsmål om forsyningssikkerhed. Det er endelig ikke mindst et spørgsmål om, hvilke opgaver det offentlige skal tage sig af.

Om det energipolitiske vil jeg sige, at når vi ser på naturgasprioriteringen, som vi i øvrigt er enig med regeringen i, så falder de urimeligt favorable koncessionsvilkår i øjnene, som den danske stat i sin tid indgik på over for Dansk Undergrunds Consortium. I den forbindelse skal man også være klar over, at når rentabiliteten for dette projekt altså tilsyneladende er så lav, så har det ikke mindst sammenhæng med de samfundsmæssigt urimelige koncessionsvilkår. Vi kan imidlertid ikke undlade at anvende denne energikilde, som her ligger, netop i betragtning af den forsyningsusikkerhed, som tegner sig, og de voldsomt stigende energipriser, vi under alle omstændigheder må se i øjnene i fremtiden.

Vi beklager også ud fra den betragtning, at regeringen tilsyneladende har prioriteret investeringer i de vedvarende energikilder temmelig lavt og skudt det noget ud. Vi er ikke overbevist om, at det er nødvendigt at gøre det af hensyn til tilstrækkelig forsknings- og udviklingstid.

Vi glæder os over, at regeringen udskyder spørgsmålet om kernekraft. Der er jo langt fra sikkerhed for bortskaffelse af de radioaktive affaldsstoffer. Der er i forbindelse med

[Ib Christensen]

kernekræften nogle centraliseringstendenser, som vi ikke bryder os om, og der er nogle kontrolsystemer, som ligger langt fra dansk mentalitet. Vi er derfor meget betænkelige ved kernekræften, og under de forudsætninger, som ligger, kan vi på nuværende tidspunkt ikke gå ind for investeringer i kernekræftanlæg.

Dertil kommer, at solenergien under alle omstændigheder bliver en nødvendig energikilde senest efter århundredskiftet, og at kernekræften efter alt at dømme kun i en periode kan være supplement til andre energikilder. Vi ser gerne, at Danmark kunne springe denne energikilde over.

Vi er enige i, at der skal investeres i kraftvarmeværker, der er langt mere tiltalende ud fra mange synspunkter.

Om trafikinvesteringerne vil jeg sige, at også den høje prioritering af Storebæltsbroen er vi glade for i regeringens oplæg. Vi så gerne, at naturgassen blev prioriteret højere end Storebæltsbroen, men vi accepterer den høje prioritering af Storebæltsbroen. Vi ser det ud fra nationale perspektiver, ud fra den kendsgerning, at vi jo er medlem af Det europæiske Fællesskab med alt, hvad det medfører af trækning fra syd, og forudseende, at en fast forbindelse over Østersøen måske endda kunne komme forud for en fast forbindelse mellem Sjælland og Fyn. Det er væsentlige argumenter for, at denne Storebæltsbro må bygges.

Dertil kommer hensynet til den kollektive trafik og i den forbindelse også til energibesparelser. Kan man køre i tog på godt og vel 2 timer fra Århus centrum til Københavns centrum, så er det klart, at der er mange, der vil lade bilen stå, og så er der måske også mange, der ikke vil tage flyverne, sådan at man kan spare på indenrigsluftthavnsudbygningen og investeringer på det område. I den forbindelse må også DSBs elektrificering være noget, der må prioriteres relativt højt. Endelig er der naturligvis den kendsgerning, at man sparer 3 $\frac{1}{2}$ –4 mia kr. til færger, som altså bliver overflødige, hvis folketinget fastholder den faste forbindelse over Store Bælt.

Til gengæld ser vi gerne, at man nedprioriterer vejinvesteringer, også kraftigere end regeringen vil. Hensynet til den kollektive trafik gør, at vi må investere på dette område i de kommende år og tilsvarende nedprioritere vejinvesteringerne.

Om det miljømæssige vil jeg sige, at vi tager skarpt afstand fra en statslig genbrugs-papirfabrik, som vil koste over $\frac{1}{2}$ mia kr., og som formentlig vil skade nuværende erhverv på området og direkte skabe arbejdsløshed. Vi er derfor ikke utilfredse med, at det er en af de ting, der er prioriteret noget lavere; vi ser den gerne glide helt ud.

Af hensyn til de ting, jeg her har nævnt – det er jo nogle dyre krabater af offentlige investeringer – må man sige: ja men der må være nogle investeringer, som borgerne og erhvervslivet og de interesserede selv må klare. Det er sådan noget som isolering, hvor jeg tror, at de stigende energipriser selv vil klare problemet. Folk vil kunne se deres helt iøjnespringende fordel af at isolere deres huse noget bedre osv. Det drejer sig også om byfornyelse, hvor det forekommer mig, at regeringen i for høj grad har stirret sig blind på, at her er et område, hvor der både er beskæftigelse at hente, og som ikke belaster betalingsbalancen. Spørgsmålet er jo, hvor meget vi har råd til at investere ved at indskibe os i så ambitiøse projekter på det område, som regeringen tilsyneladende er villig til. Vi er jo blandt de lande eller måske det land i verden, der har den højeste boligstandard i forvejen, og selv om der stadig væk er store saneringsopgaver her i København og i nogle af de største provinsbyer, så er det jo også et spørgsmål, der i højeste grad vedrører den private sektor, private borgeres interesse i at skaffe sig sunde og gode boliger. Derfor mener vi, at der er et område, som regeringen efter vores opfattelse prioriterer for højt, selv om der selvfølgelig er væsentlige opgaver at løse på dette område.

Vi er betænkelige ved indgreb, ikke alene over for det kommunale selvstyre, men også – og ikke mindre – over for koncessionerede selskaber. Dermed tænker jeg på telefoninvesteringerne. Jeg er ikke sikker på, det er særlig genialt, at man vil prøve at skære ned på dette område i en tid, hvor hurtig kommunikation er en betydningsfuld ting.

Når alle disse ting er sagt, så kan vi altså erklære os enige i regeringens prioritering på en række områder, mens der er nogle områder inden for social- og sygehusvæsenet og ikke mindst inden for uddannelsen, hvor regeringen måske nok har været mere optimistisk, end kendsgerningerne vil vise er berettiget. Hermed mener jeg optimistisk i hense-

[Ib Christensen]

ende til, hvor meget man kan holde igen på investeringer på dette område. Navnlig inden for uddannelsessektoren stiller jeg mig meget tvivlende over for, om det holder politisk og ud fra saglige vurderinger af behovet. Det gør det så meget mere nødvendigt, at man prøver at begrænse sig på andre områder, nemlig på områder, hvor staten skal afholde sig fra at blande sig gennem direkte intervention, gennem tilskud o. lign.

Der må i øvrigt efter vores opfattelse uden tilsidesættelse af sunde rentabilitetshensyn lægges vægt på beskæftigelsesfremmende og valutabesparende investeringer, men vi gør opmærksom på, at en grundlæggende ændring af den økonomiske politik, som i øvrigt er beskrevet i retsforbundets plan »Fuld beskæftigelse igen« fra i fjor, vil give langt større bevægelsesfrihed end den økonomiske politik, som de 4 gamle partier og deres satellitter fører. Det er jo en kendsgerning, at det ikke så meget er den socialdemokratiske regering alene, som det er de 4 gamle partier og et par af de nye, som fører den faktiske politik her i landet og træffer alle væsentlige økonomisk-politiske og udenrigspolitiske afgørelser. Denne økonomiske politik går jo ud på og vil også efter planens forudsætninger gå ud på, at man opererer med en massearbejdsløshed på 200.000 i de nærmeste kommende år. Det er efter vores opfattelse ganske uacceptabelt. Ændrer man disse forudsætninger, sådan som vi altså er indstillet på, så vil der kunne blive mere plads til en beskæftigelse, og så ville der måske også kunne blive mere plads til nogle af de investeringer af offentlig karakter, som jeg her har nævnt, og som også vi prioriterer højt.

Vi accepterer altså nok en række af de prioriteringer, som regeringen har givet udtryk for her, men der er andre, hvor vi i væsentlig grad er kritiske. Det forhold, at vi kan acceptere en række af de prioriteringer, regeringen har stillet op, betyder ikke, at vi dermed accepterer de økonomisk-politiske forudsætninger, der ligger bag ved planen i form af den økonomiske politik, som regeringen har ført i de senere år og agter at videreføre.

Wilhelm (VS):

VS accepterer heller ikke de grundlæggende forudsætninger, der ligger bag investeringsplanredegørelsen. Jeg tænker ikke bare

på de urealistiske forudsætninger, man gør sig. Finansministeren siger på side 3 i sin forelæggelse, at redegørelsen tegner et mørkt billede, og det er selvfølgelig rigtigt, men den tegner trods alt et realistisk lyst billede i forhold til det, vi i dag ved om konjunkturudsigter osv. Det er ikke så meget dem, jeg tænker på nu, men de mere fundamentale forudsætninger.

Der forudsættes, som mange ordførere var inde på, en massearbejdsløshed langt frem i tiden. Man accepterer i denne redegørelse og også i regeringens konklusioner af den, at det skal være nødvendigt at køre videre med en arbejdsløshed af størrelsesordenen 200.000, og at andre ting sætter en ramme, der gør, at man faktisk bevarer status quo på det område.

Den socialdemokratiske ordfører bekræftede her i dag, at sådan forholder det sig for socialdemokratiet og for regeringens vedkommende. Han sagde: det, at man holder beskæftigelsesplan IIs 18.000–20.000 i arbejde, også når beskæftigelsesplan II udløber, det viser, hvilken vægt regeringen lægger på beskæftigelsen. Nu er vi altså nået dertil med socialdemokratiet, at blot det, at man ikke kommer og siger: »vi vil forøge arbejdsløsheden ud over de nuværende ca. 200.000«, skal vise, hvor højt socialdemokratiet prioriterer beskæftigelsen, når man diskuterer perspektiver 12 år frem i tiden.

Mens jeg er ved den socialdemokratiske ordfører. Han sagde også noget om, at de seneste internationale konjunkturudviklinger gør, at rammerne er en anelse snævrere, end der stod, men det har regeringen taget højde for ved at lægge sig i underkanten af rammen. Jeg mener, at hr. Erling Olsen dér trods alt gør sig skyld i den samme fejl, som finansministeren faktisk polemiserer imod på side 5. I den offentlige debat har der været tale om, at hvis lavvækstalternativet blev realiteten, så ville der blive endnu mindre plads til offentlige investeringer, og jeg synes da, det fortjener at trækkes frem, at finansministeren her tydeliggør det, der også står i investeringsplanredegørelsen. Det forholdt sig selvfølgelig omvendt. Hvis den lave vækst bliver realiteten, hvad alt tyder på, så er der selvfølgelig, alt andet lige, plads til større offentlig aktivitet. Jeg accepterer ikke de præmisser, men på disse præmisser er der plads til større offentlig aktivitet, både fordi

[Wilthjelm]

man trods alt ikke kan acceptere, at der bliver 400.000 arbejdsløse, men må gøre et eller andet, og fordi den lave vækst jo bl. a. er udtryk for, at de private investeringer svigter, at de private ikke engang ønsker at foretage de investeringer, som man afsætter plads til inden for de rammer, man her opererer med. Det siger finansministeren altså på sp. 10054:

»Højvækstalternativet medfører – modsat det som siges i mange kommentarer til rapporten – . . .«

Og jeg kan her indføje, at det lige nævnte nu altså også siges af hr. Erling Olsen – Redegørelsen fortsætter:

». . . den laveste investeringsramme . . .«
Naturligvis.

Vi accepterer ikke sådanne præmisser om en massearbejdsløshed. Vi accepterer ikke, at man opererer med og godtager et samfund, hvor man siger: det er en økonomisk nødvendighed, at man fratager 200.000 mennesker – også på lang sigt – muligheden for at producere noget og for at komme i fornuftigt arbejde. Men vi er godt klar over, at det er en del af systemets præmisser. Vi synes, det er afslørende, at socialdemokratiet, som siger, at dette er deres system – det plejer hr. Erling Olsen netop at sige – faktisk drager den konklusion, at sådan er det og det kan ikke være anderledes: at dette bare at holde de 200.000 er et udtryk for, hvor højt man prioriterer beskæftigelsen.

Vi accepterer heller ikke den relative nedgang i det kollektive forbrug, som denne plan er udtryk for, for når man laver en stigningstakt for det kollektive forbrug, som stort set er udtrykt ved de offentlige investeringer, på kun 2 pct., men sætter 5–6 pct. af til private investeringers stigningstakt, så er det udtryk for en relativ nedgang, oven i købet dobbelt forstærket, fordi serviceydelserne fra sundhedssektoren osv. som bekendt ikke kan følge med i den almindelige produktivtetsudvikling. Vi accepterer ikke denne nedvurdering af det kollektive forbrug til fordel for varekonsumet.

Vi accepterer heller ikke, at man kun skal styre det kollektive forbrug, men overhovedet ikke skal gøre forsøg på at styre de private investeringer. Det er jo det, finansministeren beklager nederst på side 6, men i øvrigt ikke siger noget om at man er villig til at gøre noget ved.

Vi accepterer heller ikke den tese, som regeringen nu har kørt med siden augustforliget for 3 år siden, at vi skal have plads, vi skal have plads til at leve højt på det store opsving – eller som det hedder her: vi skal helst ikke fylde rammen helt, vi skal ikke binde os på hænder og fødder, vi skal være parat til, at der er rum til at kunne leve på det store opsving. Man plejede at forudse det med et halvt års mellemrum, det har økonomiministeren gjort løbende. Det kommer ikke. I dag ved enhver, at der her er tale om massearbejdsløshed i hvert fald 10 år frem i tiden. Alligevel kører finansministeren videre med, at vi skal ikke bindes på hænder og fødder. Der skal være så meget elastik i det her – og det vil faktisk sige, at den offentlige investeringsramme skal holdes lavere, end den ellers kunne være på de samme præmisser – fordi man skal vente på at ride på det her opsving, som stadig væk ikke kommer.

Vi accepterer heller ikke, at noget, som i virkeligheden er væsentlige og samfunds nødvendige privatinvesteringer, i planen defineres som offentlige investeringer. Andre ordførere har været inde på det. Det er sådan noget som de 13–15 mia kr. til isolering. Det er nu engang ikke det offentlige – det kan vi godt beklage – der ejer disse bygninger, der skal isoleres; alligevel definerer man det her som offentlige investeringer, og man bruger rammen på det. Jeg er godt klar over, at det betalingsbalancemæssigt og rammemæssigt osv. ikke gør den store forskel, medmindre man, når man erkender, at det er private investeringer, siger, som der også bliver sagt i finansministerens forelæggelse, at man vil styre det, og så vælger at styre det på en sådan måde, at der bliver tale om en forbrugsomlægning. Det er det, VS har gjort sig til talsmand for i de 3 år, der er gået, siden vi første gang fremlagde de første elementer af vores energipolitik. I så fald står det ikke i vejen for de andre ting. I så fald rammer det ikke disse mure, man stiller op for, hvor meget der er plads til. Det er urimeligt fuldstændig at gøre dette store område til pr. definition en offentlig investering.

Vi accepterer heller ikke, at man opgiver på forhånd en beskæftigelsespolitik ved forbrugsomlægning.

Vi accepterer ikke, at man eksporterer krisen og lægger op til handelskrig og internationalt skruibrækkeri med forudsætningen om,

[Wilhelm]

at lønudviklingen her i landet årligt skal være 2 pct. lavere end i alle de lande, vi samhandler med, hvor de andre establishmenter og kapitalistklasser selvfølgelig gør det samme over for deres lønarbejdere og lægger op til det helt store ragnarok på dette felt.

Vi accepterer ikke, at man lægger sig i underkanten af rammen, som jeg har sagt, ved en tilbagevenden – nej, ikke tilbagevenden, for det har man jo gjort hele tiden – til den septemberforligsfilosofi, som hvert eneste kvartal i de 3 år, der er gået, har lidt skibbrud, og som alle og enhver ved vil lide skibbrud i hvert fald de næste 10 år også.

Vi accepterer heller ikke, at man som målestok bruger den interne rente. Det gør man ikke helt i regeringens fremlæggelse, skal jeg sige retfærdigvis; men i hele forelæggelsen af dette materiale, som nogle har været så glade for, har man brugt den interne rente som den primære målestok, og alle andre hensyn er nævnt i bisætninger. Det er så groft, at Politikens ledere adskillige gange har kritiseret den måde at lave høkerbeslutninger på. Det er en målestok, som lægger gift for enhver fornuftig prioritering, og det er en målestok, som det har været fantastisk vanskeligt at komme ud over. Det er ingen bebrejdelse til embedsmændene, de har selvfølgelig fået besked på, hvad de skal gøre; det må være regeringens ansvar, at det ser sådan ud. Når man har forsøgt bare at få nuanceret den målestok en smule ved at spørge om, hvordan den samfundsmæssige rentabilitet ser ud, hvis vi indregner sparet arbejdsløshedsunderstøttelse osv., så bliver det svaret: det vil man ikke så gerne lave, for det ville være en klar politisk vurdering. Det står i bilag 13, generel del, svar på spørgsmål 2. Det ville være en klar politisk vurdering. Men at opstille det hele efter fuldstændig privatkapitalistiske, interne rentebetragtninger, det betragter man ikke som en klar politisk vurdering.

Da jeg havde læst denne investeringsrapport og dens bilag første gang og havde sidet og skrevet de første 8 sider spørgsmål til de forskellige afsnit, stillede jeg et sidste spørgsmål, som udvalgsformanden desværre nægtede at fremsende, og som jeg derfor vil nævne her, for det var da muligt, det kunne blive besvaret her. Det var, om finansministeren kunne bekræfte det uafrystelige indtryk, man fik ved at læse denne rapport,

nemlig at ADAM var medlem af fremskridtspartiet.

Til de konkrete områder skal jeg sige først om energiforsnittet, at jeg finder, det er helt urimeligt, at vedvarende energi er så ringe repræsenteret. Man har intet lært siden energiplanen i foråret 1976. Det var jo dengang, det var til almindelig grin at tale om sol- og vindenergi, men regeringen har stadig væk intet lært på dette område, og det til trods for, at vi i den forløbne tid har kunnet læse i Børsen f. eks., at der er afgivet bestilling fra USA på 4.000 danske vindmøller. Den danske regering interesserer sig ikke for den side af energipolitikken. Vi kender Carters plan om, at i år 2000 skal 25 pct. af den amerikanske energiforsyning være dækket ved solenergi og 20 år efter op mod 50 pct. Men den sektor kender man heller ikke rigtig herhjemme. Det er ikke noget, man interesserer sig særlig for. Der har man intet lært. Ligeledes er bioenergien stadig væk overset.

Atomkraften er derimod stadig med – det skal jeg også beklage – på trods af miljøproblemerne, på trods af udsigterne til urankrise, på trods af at den ikke bidrager til nogen oliebesparelse, men udelukkende til at konvertere fra kul, på trods af at det beskæftigelsesmæssigt og valutarisk er den dårligste energiinvestering overhovedet.

Når det er sagt, så vil jeg godt tilføje, at bedømt efter den bevægelse, regeringen har foretaget i dette afsnit i forhold til tidligere, finder jeg, at det går i en rigtig retning. Det går lidt langsomt, og der er nogle kedelige ting stadig væk, men det går i en rigtig retning. Energien er totalt omprioriteret. Det finder vi er rigtigt. Man har udskudt atomkraften yderligere. Det finder vi er rigtigt, når den ikke er røget helt ud. Man har prioriteret isoleringsarbejderne, og man har sagt, at man vil ikke bekoste det meget ekstra, det koster, hvis det ikke styres. Det er det, vi hele tiden har sagt; der må en styring til ved hjælp af isoleringsstandarder på bygningerne. Det er også et rigtigt skridt. Man fremskynder kraftvarmen og ønsker at koordinere det med naturgasindføringen. Det er også et rigtigt skridt. Og man siger, at det er regeringens ønske, at gassen ilandføres, og sætter trin på denne udvikling. Det finder vi også er rigtige og fornuftige skridt. Endelig siger man – selv om det nok mest er en flot bemærkning, så længe der ikke er mere kød på

[Wilhjelm]

– at man ønsker en nedsat stigningstakt i elforbruget. Kan det lade sig gøre, og kommer man med planer for det, finder jeg også, at det er et rigtigt skridt.

Igen, jeg mener ikke, det er rimeligt, at isoleringsinvesteringerne her er betragtet som offentlige investeringer. Jeg mener, at man skulle udvide rammen ved at bruge disse isoleringsinvesteringer og for den sags skyld også senere den vedvarende energi igennem en vis forbrugsomlægning, sådan at man faktisk sætter disse ting, beskæftigelsesmæssigt osv., i stedet for andet og dårligere valutaforbrug.

Om gassen siger man, at det er betinget af tilfredsstillende priser og leveringsbetingelser. Jeg vil egentlig godt spørge ministeren: hvad menes der med det? Jeg vil godt give et bud på det. Jeg mener, at som et minimum må det betyde, at de investeringer, det offentlige og de private husholdninger her i landet skal foretage for at bruge gassen, skal være mindst lige så rentable som DUCs investeringer i Nordsøen. Det ville ikke være nogen dårlig målestok, hvis man ikke ønsker ekspropriationen. For det ville betyde, at vi i stedet for den skævhed, der hedder 40 pct. på DUC og 4 pct. på alle os andre, måske snarere ville finde en mellemproportional, der hed 15 pct. over det hele, måske endda lidt lavere. For det er jo langt den største del, der ligger på søledningen og på land. Hvad vil man gøre, hvis man ikke kommer frem til tilfredsstillende pris- og leveringsaftaler med DUC? Det kan vi jo diskutere videre på fredag, når der er forespørgelsesdebat specielt om gassen.

Om de øvrige områder vil jeg meget kort sige dette: vi synes ikke, at den kollektive trafik er prioriteret højest, som der står. At prioritere den kollektive trafik højest måtte jo efter almindelige begreber betyde, at den skulle have over 50 pct. Men det, man gør her, er, at man siger: den plejede kun at have 10 pct., nu får den 30 pct., så har vi prioriteret den højest. Vi finder, at det er dårligt, at den særlige mulighed, der ligger for elektrificering af DSB i forbindelse med den forestående udskiftning, faktisk ikke udnyttes, fordi man gør det for langsomt efter denne plan.

Vi er og har hele tiden været modstandere af broen af mange grunde, som jeg ikke skal nævne igen. Men jeg vil dog nævne, da ingen andre har gjort det, den svindel, der

ligger i rentabilitetsbetragtningen, som har været meget offentligt omtalt – ikke svinde-len, men den såkaldte rente på de 12½ pct. Vi har fået frem, at de 7 af disse 12½ pct. skyldes den fuldstændig vilkårlige fastsættelse af den sparede tid. Hvor meget er den værd? Folk, der skal på ferie, har man sat til ½ almindelig erhvervstimebesparelse, ved at de sidder og spiller kort og spiser frokost på færgerne – eller rettere bliver frataget muligheden for at spille kort og spise frokost på færgerne og i stedet for ræser over broen. Det er en absurd målestok, som har forprestat den offentlige debat. Bare for at sætte det i relief, vil jeg sige, at hvis man brugte den målestok på den tid, 200.000 arbejdsløse har fået til rådighed, så har det en værdi på ca. 6 mia kr. Det er synd og skam, at vi ikke kan eksportere den værdi af arbejdsløsheden til udlandet. Det ville næsten løse hele betalingsbalanceproblemet, men når man kommer dertil, så ved regeringen og så ved teknikerne jo godt, at det er fup og svindel at sætte priser på disse tidsbesparelser.

Finansministeren (Heinesen):

Nogle af mine kolleger vil tage sig af de konkrete spørgsmål vedrørende de enkelte projekter, mens jeg skal beskæftige mig med nogle af de mere generelle spørgsmål i tilknytning til investeringsredegørelsen, som har været rejst her i debatten.

Jeg takker først på embedsmændenes vegne for de flere venlige bemærkninger, som er gjort fra nogle af ordførernes side, om det store arbejde, der ligger i planredegørelsen.

Ellers kan man jo sige, at et hovedpunkt i debatten som forventet har været den samfundsøkonomiske ramme. Man kan vel ikke være overrasket over, at nogle partier har ment, at den økonomiske ramme har været sat for højt – det gælder i udpræget grad hr. Maisted fra fremskridtspartiet, men også i vid udstrækning hr. Ellemann-Jensen – mens andre partier så afgjort har ment, at den lå i underkanten, SF og DKP. Det bestyrker mig i, at regeringen har ramt et fornuftigt niveau for de offentlige investeringer, sådan som situationen ser ud i dag, og det var der da også flere partier der mente.

Hr. Maisted kom med en række helt sædvanlige polemiske bemærkninger, som jo er et fast standardindhold i fremskridtspartiets

[Finansministeren]

taler, og som ikke har noget med investeringsredegørelsen at gøre. Dem skal jeg derfor heller ikke beskæftige mig med ved denne lejlighed.

Men derudover rejste hr. Maisted tvivl om, hvorvidt der nu var sat tilstrækkelig plads af til de private investeringer, et tema, som andre ordførere også har beskæftiget sig med i debatten. Det er meget klart beskrevet i investeringsredegørelsen, at det, man gør som udgangspunkt for beregningen af den samfundsøkonomiske ramme, er, at man tager højvækstalternativet og siger, at dette højvækstalternativ skal bruges til en samtidig løsning af både beskæftigelses- og betalingsbalanceproblemet. Det kræver, at man sætter meget betydelige ressourcer af til de private investeringer, og sådanne forudsætninger om meget betydelige ressourcer til de private investeringer ligger da også til grund for den samfundsøkonomiske ramme, som investeringsredegørelsen opererer med.

Derfor er det ganske forkert, når hr. Maisted videre i sit indlæg siger – det tror jeg også godt hr. Maisted ved, men jeg bliver nødt til at sige det for en ordens skyld – at der finder en nedgang sted i erhvervsinvesteringerne, at det hele forudsætter en nedgang i det private forbrug, og at der forudsættes en nedgang i lønningerne. Ingen af delene er rigtigt.

I øvrigt er det første gang, jeg har hørt fremskridtspartiet sige, at en lønnedgang betyder øget arbejdsløshed. Jeg nævner det for en ordens skyld. Jeg tvivler på, at hr. Maisted helt mente det, for lidt senere – nøjagtigt 4 minutter efter – gik hr. Maisted selv ind for en lønedsættelse. Når jeg tænker på, hvor vred hr. Maisted bliver, hver gang jeg siger, at fremskridtspartiets politik fører til en forøgelse af arbejdsløsheden med 130.000, så må det vist have været en fortalelse. Jeg bliver nødt til at sige til hr. Maisted, at det afsnit af hans tale hang så dårligt sammen, at det faktisk unddrager sig en begavet kommentar.

Ellers må man sige, at fremskridtspartiet kun er i stand til at betragte de offentlige investeringer som noget, der øger erhvervenes omkostninger, som noget, der skader erhvervene, alt sammen ud fra slagordet om, at al offentlig virksomhed er skadelig. Det er både en primitiv og en forkert opfattelse. Der er ingen tvivl om, at meget væsentlige offentlige investeringer direkte fremmer pro-

duktionsudviklingen, direkte fremmer produktivitetsudviklingen i erhvervslivet, og at langt de fleste offentlige investeringer gør det indirekte.

Også hr. Ellemann-Jensen beskæftigede sig med den samfundsøkonomiske ramme og mente som allerede nævnt, at den var for høj. Hr. Ellemann-Jensen fik i den forbindelse sagt, at betalingsbalanceforbedringen i 1979 er ved at smuldre bort, det var han sikker på at tallene for betalingsbalanceudviklingen ville vise. Det er jeg ganske uenig med hr. Ellemann-Jensen i, og det er jeg ikke bare på baggrund af handelstallene for april, som jo ligger på stort set det samme niveau som i februar, hvilket kunne tyde på, at martstallene var en undtagelse, hvad vi også håbede på var tilfældet. Der er efter min bedømmelse ikke på nuværende tidspunkt noget som helst holdpunkt for at antage andet, end at vi får en væsentlig forbedring af betalingsbalancen i 1978 sammenlignet med 1977.

Derudover mener jeg, at hr. Ellemann-Jensen gjorde sig skyldig i den misforståelse, at den finanspolitiske stramning, som planredegørelsen arbejder med, har som sin forudsætning og næsten som sin eneste forudsætning – sådan måtte man nærmest forstå det – gennemførelse af den investeringsplan, der er indeholdt i regeringens redegørelse. Det er jo ikke rigtigt. Den funktion, som den finanspolitiske stramning har i den pågældende redegørelse, er at pege på, at forudsætningen for, at man kan få en økonomisk udvikling, som betyder en vis forbedring af betalingsbalancen, og samtidig gennemføre de offentlige investeringer, er, at det private forbrug holdes på en vis stigning, at det offentlige forbrug og de offentlige investeringer holdes på bestemte stigningsprocenter. Det vil sige, at den finanspolitiske stramning, som der opereres med, er en, der har relation til alle efterspørgselskomponenterne og ikke, som hr. Ellemann-Jensen antog, specielt til investeringsplanen.

Om lønforudsætningerne, som hr. Ellemann-Jensen også gjorde nogle bemærkninger om, skal jeg sige, at det forekommer mig, at hr. Ellemann-Jensen overdriver det spørgsmål. Skulle de blive noget anderledes inden for tænkelige udsving, så er det ikke noget, der på nogen facon vil kuldaste den økonomiske ramme. Som hr. Ellemann-Jensen ved, har der fundet en ikke uvæsent-

[Finansministeren]

lig afdæmpning af pris- og omkostningsudviklingen sted i de senere år, og jeg kan forsikre hr. Ellemann-Jensen om, at det er regeringens hensigt, at denne udvikling skal fortsætte.

Alt i alt må jeg sige, at jeg fandt ikke, at det lykkedes hr. Ellemann-Jensen at sandsynliggøre, at den samfundsøkonomiske ramme, der er lagt til grund, er for høj. Men jeg er meget enig med hr. Ellemann-Jensen i, at planredegørelsen er et godt redskab at arbejde med, ikke bare i år, men også i de kommende år, under forudsætning af det, som vi forestiller os, nemlig en fortsat ajourføring og tilpasning af planen.

Hr. Ninn-Hansen beskæftigede sig med spørgsmålet om, hvordan vi kommer videre med arbejdet med de offentlige investeringer, således som de er beskrevet i redegørelsen, set i lyset af den økonomiske politik. Jeg kan hertil sige, at jeg ville finde det naturligt, at den del af investeringsprogrammet, som vil være indeholdt i finanslovsforslaget for 1979 og i budgetoverslagene for de følgende år, bliver drøftet i tilknytning til det finanslovsforslag, som fremsættes i august. På hr. Ninn-Hansens direkte spørgsmål kan jeg svare, at jeg vil være indstillet på sådanne drøftelser – naturligvis med partier, der normalt støtter finansloven.

Jeg takker hr. Langsted for hans positive indstilling i det hele taget til betydningen af de offentlige investeringer, som glædede mig. Jeg forstod, at hr. Langsted nærmest var af den opfattelse, at rammen var for lille, og på denne baggrund spurgte hr. Langsted, om investeringsredegørelsen var udtryk for ønsket om et nulvækstsamfund. Jeg kan sige til hr. Langsted, at det er ikke tilfældet. Der er heller ikke tale om en nulvækst for de offentlige investeringer, men om en vækst på ca. 1 pct. i 1980 i forhold til 1979, stigende til godt 3 pct. årligt i 1985.

Til hr. Ole Olsen skal jeg sige, at der er ikke tale om, at der bliver lagt noget loft over de kommunale investeringer. Som det fremgår af redegørelsen, følger regeringens investeringsprogram de foreliggende planer og budgetter på de kommunale anlægsområder til og med 1980. Hvad angår det, der ligger derudover, har jeg stor tillid til den dialog, som er under opbygning igennem det forbedrede budgetsamarbejde mellem stat og kommuner.

Til hr. Ib Nørlund, der jo havde en af sine sarkastiske dage, skal jeg sige, at jeg har aldrig nogen sinde lovet, at investeringsredegørelsen skulle være en plan til samfundets frelse i al almindelighed, og heller ikke, at et program for de offentlige investeringer frem til 1985 skulle være noget, der kunne frelse os definitivt fra den økonomiske krises problemer. Jeg tror ikke, det er hensigtsmæssigt, og jeg tror heller ikke, det er muligt at løse den økonomiske krise alene eller altovervejende ved hjælp af et offentligt investeringsprogram. Men det er jo klart sagt i redegørelsen, at hvis vi har udsigt til en fortsat stor arbejdsløshed og vi i øvrigt har de valutarske problemer under kontrol, så er der ikke noget, der er nemmere end at forøge de offentlige investeringer og herigennem føre en mere beskæftigelsesfremmende politik. Jeg synes dog, jeg vil gøre hr. Ib Nørlund opmærksom på, at de offentlige investeringer ligger på et forholdsvis højt niveau i øjeblikket i kraft af det niveau, de kom op på i forbindelse med gennemførelsen af beskæftigelsesplan II.

Jeg tror på baggrund af de bemærkninger, som hr. Ib Nørlund gjorde om de offentlige investeringer på det sociale område og på det uddannelsesmæssige område, at hr. Ib Nørlund skulle underkaste tankerne på dette felt et lidt nøjere studium.

Men ellers var hr. Ib Nørlunds øvrige indlæg jo en anbefaling af DKPs almindelige økonomisk-politiske program med alle slagordene »kampen imod monopolerne«, »kampen imod EF«, »indførelse af 1930ernes importrestriktioner« og hele den øvrige såkaldte røde marmelade. Det skal jeg ikke beskæftige mig med i dag. Det er jo nemt nok, som hr. Ib Nørlund – med en enkelt reservation for så vidt angår vejinvesteringerne – gjorde det, at kræve alt godt fra havet. Men det er egentlig ejendommeligt, for når man besøger hr. Ib Nørlunds socialistiske fædrelande – hvis hr. Ib Nørlund da har mere end et socialistisk fædreland – så er der jo ikke tale om, når man snakker økonomisk politik eller planlægning med dem, at de på nogen måde mener, at der er råd til alting og råd til alting på én gang. De optræder i og for sig meget forstandigt og siger: i år har vi råd til det og det, og længere fremme i planlægningen håber vi at kunne komme igennem med det og det. Den forstandige og lidt moderate indstil-

[Finansministeren]

ling, der tager hensyn til de økonomiske realiteter, kunne man godt ønske sig smittede lidt af på hr. Ib Nørlands indstilling til tilværelsen. Også i et samfund som det, vi lever i, gælder nogle fundamentale økonomiske love, som andre lande længere østpå ikke er blinde for.

Jeg kan være ganske enig med hr. Niels Helveg Petersen i, at en løsning af problemerne omkring medejendomsret givet er en væsentlig forudsætning for en gradvis løsning af vore balanceproblemer.

Jeg deler som sagt hr. Jens Møllers synspunkt om, at der skal være tilstrækkelig plads til private investeringer, og jeg kan også sige, at det er der sat af i de beregninger, der ligger til grund for det program, som regeringen her præsenterer. Jeg konstaterede også i hr. Jens Møllers indlæg en meget stor enighed med regeringen om prioriteringen af de store investeringsopgaver bro, gas og akraft, og jeg takker i det hele for et meget positivt indlæg.

Jeg kan også takke hr. Ib Christensen for tilslutning til mange hovedpunkter i regeringens prioriteringsoplæg. Jeg har noteret mig reservationerne. For en god ordens skyld skal jeg sige – og det nævner jeg ikke så meget, fordi hr. Ib Christensen strejfede det, men mere fordi det har været fremme i dagspressen – at der er ikke tale om, at regeringen prioriterer Storebæltsbroen forud for naturgassen. Det er egentlig svært at forstå, hvad der ligger til grund for den misforståelse, men det kan jo være det tilfælde, at projektet står øverst i tabellen over anlægsudgifterne ved det samlede investeringsprogram. Læser man redegørelsen, vil man se, at regeringen har to hovedsynspunkter på prioriteringen, dels at sikre den bedst mulige forsyningssikkerhed og forsyningsøkonomi – og det forstod jeg at hr. Ib Christensen var meget enig i – dels gennem investeringsprogrammet at fremme beskæftigelsen. Derfor vil jeg sige, at investeringsprogrammet, sådan som regeringen ser det, repræsenterer en samlet løsning på prioriteringsproblemerne, hvor det i og for sig ikke giver nogen mening at sige, at det ene store projekt er prioriteret forud for det andet, alene af den grund at tidsfæstelsen af de enkelte projekter er stærkt præget af de givne tekniske og økonomiske muligheder.

Til hr. Wilhjelm skal jeg sige for en ordens skyld, at regeringen *accepterer ikke* en arbejdsløshed på 200.000. Jeg har allerede redegjort for, at der i redegørelsen opereres dels med et højvækstalternativ, hvor ressourcerne sættes af til en nogenlunde samtidig løsning af beskæftigelsesproblemerne og betalingsbalanceproblemerne, dels med et lavvækstalternativ, hvor det siges, at man utvivlsomt i forbindelse med sådanne deprimerende udsigter for beskæftigelsen vil finde det nødvendigt at igangsætte større offentlige investeringer og derigennem føre en mere beskæftigelsesfremmende politik i takt med, at vi kan få tilstrækkelig valutarisk styrke hertil.

Herudover må jeg sige, at jeg blev så bevæget over hr. Wilhjelm's indlæg, over, at hr. Wilhjelm i dag mente, at regeringens politik på nogle områder gik i den rigtige retning, at jeg næsten vil slutte med det. Jeg har ikke hørt det før, så det vil jeg nu gå hjem og tænke over.

Til allersidst skal jeg sige, at med fremlæggelsen af investeringsprogrammet har regeringen givet udtryk for sin helhedsvurdering af de offentlige investeringer frem til 1985. Som jeg var inde på i redegørelsen, er der for nogle elementer i programmet tale om projekter, hvor en beslutning skal træffes meget snart, og hvor beslutningen vil binde os i en årrække; for andre elementers vedkommende drejer det sig derimod om en tilkendegivelse af målsætningen for de kommende års investeringer. Som jeg også tidligere har været inde på, så er regeringens investeringsprogram ikke en plan, der ligger fast frem til 1985. Programmet er udtryk for regeringens prioritering af udgiftsbehov og investeringsprojekter, sådan som de fremstår i dag, og det er indlysende – det er også en kommentar til flere ordførere – at udgiftsbehovene kan ændre sig i en ny retning, ligesom udviklingen i samfundsøkonomien i øvrigt kan give anledning til, at større eller mindre dele af investeringsprogrammet bliver taget op til ny overvejelse.

Det er altså regeringens hovedtanke, at investeringsprogrammet på den ene side skal være en ramme til brug for en løbende vurdering af udviklingen i anlægsaktiviteten, mens programmet på den anden side løbende må justeres ud fra, hvad udviklingen i behov og selvfølgelig i ressourcer tilsiger. Vi

[Finansministeren]

håber på et bredt samarbejde om denne løbende vurdering og også justering af de offentlige investeringer i de kommende år på grundlag af den redegørelse, der er fremlagt.

Handelsministeren (Ivar Nørsgaard):

Som energiminister kan jeg ikke tilbageholde min glæde over den markante tilslutning, der her i dag er konstateret til regeringens energipolitik. Hvis man tager naturgasen, var der jo et markant flertal for de synspunkter, regeringen har lagt frem, og det endda selv hvis man ikke medregner hr. Ninn-Hansen og hans partifæller. Jeg noterede mig imidlertid med stor glæde, at hr. Ninn-Hansen som ordfører for de konservative ikke tog den skarpe afstand fra naturgas, som visse andre, mere yderliggående elementer på højrefløjen gjorde det i dag, men tværtimod sagde, at man burde nok afholde sig fra stillingtagen, til man var kommet lidt dybere ned i problemerne.

Jeg vil gerne sige et par ord til dem, der tog meget markant afstand. Jeg tror, det er ret håbløst at argumentere over for fremskridtspartiets repræsentanter på det punkt – også på det punkt – men jeg har ikke helt opgivet hr. Ellemann-Jensen og hans partifæller, og jeg vil derfor gerne forsøge med et par argumenter.

Hr. Ellemann-Jensen afviste tilsyneladende totalt forsyningsikkerhedssynspunktet; og det forekommer mig særdeles leedsindigt, men det gjorde han altså. Jeg lagde mærke til, at hr. Ellemann-Jensen lagde særdeles megen vægt på, at det skulle være en meget skidt forretning at investere i naturgasanlæg – flere andre har jo gjort det samme i pressen i den seneste tid – og anbefalede, at danskerne sendte naturgasen igennem eksisterende ledningsnet andre steder hen i verden. Man har endog påstået i nogle af disse argumentationer, at disse ledningsnet, man har andre steder i verden, var nogle billige kommunikationskilder, fordi de var afskrevet. Man har specielt henvist til Tyskland, som netop var det land, vi skulle sende gasen til. Jeg står her med en oversigt over investeringer i tysk naturgasvirksomhed. Det fremgår heraf, at fra 1960 til 1976 har man investeret for 16.630 mill. D-mark, og heraf skønner man at have afskrevet halvdelen. Men fra 1977 til 1990 vil man investere for 44.335 mill. D-

mark i net og gasaktiviteter. Altså et beløb, der er 5 gange så stort som det, der er afskrevet. Derfor er det en ejendommelig argumentation, man hører, at andre fuldstændig har afskrevet ledningsnettet, og at det skulle give dem en god økonomi. Sandheden er, at de lande, der har kul, der har kernekraft, der har vindkraft, der har olie, investerer kolossalt også i gasledninger i fremtiden. Det eneste land, som jeg kan se ikke gør det, er Norge, og dér er der jo en naturlig forklaring, idet afstandene mellem de beboede steder i Norge er enormt store geografisk; så er der selvfølgelig problemer med at lave gasledninger. Men andre steder, endog i tyndere befolkede områder, end vi har det, investerer man rask væk i gasledninger fortsat. Det mener jeg derfor også vi bør gøre, navnlig da vi ikke har kul, da vi ikke har andre naturlige kraftkilder.

Det er helt åbenbart, at det selvfølgelig må bero på, hvilke priser og leveringsbetingelser vi kan få. Men her vil jeg gøre opmærksom på, at vi naturligvis vil få bedre priser og leveringsbetingelser end andre for vores egen naturgas. Det ligger i alle de principholdninger, som bevillingshaveren har givet udtryk for, at der er en speciel dansk interesse i, at man har bevillinger, og at det specielt er det danske erhvervsliv, der skal tilgodeses af bevillingshaveren. Det betyder selvfølgelig, at vi får bedre vilkår end andre. Der er heller ingen, der siger, sådan som hr. Ellemann-Jensen gik ud fra, at det er en eksisterende markedspris, vi skal betale. For det første eksisterer der ikke nogen markedspris for gassen ab platform. Der er ingen andre, der køber gas ab platform. For det andet fremgår det af den aftale, vi har, at der ikke er tale om nogen slavisk følgen af eksisterende eller kommende markedspriser, men at man skal nå frem til et resultat, hvorved man tager hensyn til nogle markedspriser. Det er ikke det samme som, at man slavisk følger dem.

Jeg håber, at den kommende diskussion om dette emne vil kunne medføre, at venstre indtager en mere positiv holdning til dette spørgsmål, da jeg mener, at det burde vedtages med stor majoritet her i denne folketings-sal, hvis vi når frem til rimelige priser og leveringsbetingelser.

Hr. Wilhjelms spurgte, hvad det egentlig betød, at de var rimelige, og han kom selv med et bud. Jeg vil sige, at vi begynder for-

[Handelsministeren]

handlingerne i de nærmeste dage, og det ville være ret urimeligt, hvis jeg på forhånd lagde fast, hvad jeg mente disse forhandlinger skulle ende med. Men det er da klart, at jeg regner med, at det skal ende med et resultat, der er til fordel for dansk erhvervsliv.

Så godt som alle ordførere var inde på spørgsmålet om kernekraften, og her konstaterede jeg også med glæde et markant flertal for regeringens holdning. Jeg vil gerne endnu en gang gentage min advarsel til dem, der vil prøve at presse en afgørelse igennem hurtigere, end rimeligt er. Jeg advarer, fordi det viser sig, at der både i befolkningen og her i denne folketingssal er et klart flertal for regeringens holdning, og det betyder, at man skal have en løsning på problemet med anbringelse af det højradoaktive affald, før man er parat til at træffe en positiv beslutning. Derfor kan man ikke i dag give nogen garantier for, hvornår vi kan gå i gang med investeringerne på dette område. Det, der er sket her i planen, er kun det, at vi har måttet konstatere, at det nu tidligst bliver et år senere, end vi troede sidste år, simpelt hen fordi vi endnu ikke har fundet en løsning på disse spørgsmål.

Hr. Ninn-Hansen og flere andre ordførere var inde på spørgsmålet om, hvordan man skulle bære sig ad med at spare på energien. Det er et overordentlig centralt problem, og der er selvfølgelig flere midler. Hr. Ninn-Hansen lagde specielt vægt på det, man plejer populært at kalde gulerodsmetoden, altså at det skulle gøres attraktivt, mens han tog afstand fra forbuds- og påbudsmetoden. Jeg tør ikke sige, om det helt kan lade sig gøre at løse det udelukkende ved gulerodsmetoden. Jeg vil i hvert fald tro, at hvis man skal præmiere nogen, så må man også hæmme andre, ved at man har en kombineret tilskuds- og afgiftsordning, men det tror jeg heller ikke var det, hr. Ninn-Hansen var mest nervøs for. Det, hr. Ninn-Hansen måske var mere nervøs for, var, at man gennemførte mere rigoristiske forbuds- og påbudsordninger. Jeg tror næppe, vi kan klare os uden sådanne, men jeg er i høj grad – og det ved jeg også boligministeren og skatteministeren er – interesseret i at få disse metoder gennemdrøftet for at se, hvordan vi eventuelt kan kombinere de forskellige metoder til at fremme besparelsesmålene. Det er jo store mål, vi har opstillet, så der skal sikkert mange midler til,

for at vi kan gennemføre så væsentlige besparelser, som vi har ønsket i investeringsplanen.

Ministeren for offentlige arbejder (Kjeld Olsen):

Der har varmet at høre de mange positive bemærkninger om nødvendigheden af at investere i den kollektive trafik. Jeg vil gerne sige tak for disse bemærkninger og i øvrigt indskrænke mig til et par ord om det, der jo har været det gennemgående trafikmæssige tema under denne debat, nemlig Storebæltsbroen.

Jeg vil allerførst til hr. Niels Helveg Petersen sige tak, fordi der i indlægget lå en klar bekræftelse af, at afgørelsen omkring Storebæltsbroen er truffet. Endvidere vil jeg til hr. Niels Helveg Petersen sige, at vi, eller rettere sagt Statsbroen Store Bælt, naturligvis i arbejdet med at gå endnu mere i detaljer nøje har fulgt de økonomiske overslag, der i sin tid lå til grund for lovens vedtagelse, og her kan jeg ganske enkelt oplyse over for hr. Niels Helveg Petersen, at alle beregninger, der er foretaget indtil nu, bekræfter, at det overslag, som man oprindeligt gik ud fra, og som i dag er på 5,8 mia kr. i 1977-priser, er et overslag, der holder. Heri er også medtaget, som hr. Niels Helveg Petersen var inde på, forskellige sikkerhedsrisici og andet, som naturligvis må ind i en samlet vurdering.

Dernæst vil jeg sige et par ord til hr. Ellemann-Jensen. Jeg noterede mig, at hr. Ellemann-Jensen gerne ser, at vi helt opgiver broen, og fandt, at det samfundsøkonomisk var et tvivlsomt projekt, at rentabiliteten ikke var tilfredsstillende. Dernæst blev der sat spørgsmålstegn ved danske virksomheders deltagelse, der blev talt om påvirkninger af Østersøens fauna, og endelig bad hr. Ellemann-Jensen om, at vi i dag giver tilsagn om ikke i det kommende år at lade projektet løbe videre, således at man ikke kan bremse det.

Allerførst vil jeg sige, jeg troede, det var venstres holdning, at man ønskede en udsættelse, men nu forstår jeg på hr. Ellemann-Jensen, at det, man altså helst ser fra venstres side, er, at vi helt opgiver broen. Jeg kan naturligvis ikke være enig i påstanden om, at det samfundsøkonomisk er et tvivlsomt projekt. Det har jo nøje været behand-

[Ministeren for offentlige arbejder]

let, senest i politisk-økonomisk udvalg, og man kan naturligvis gøre det op på mange forskellige måder, men går vi ud fra de beregninger, som vi almindeligvis foretager, når vi skal vurdere et projekt, så må jeg sige, at Storebæltsbroen klarer sig endog ganske pænt sammenlignet med andre projekter. Tager vi sådan noget som valutaforbruget, så viser det sig, at der er en direkte valutakvota på 9 pct. Tager vi også den indirekte med, kommer vi op på 17-18 pct. Tager vi den driftsøkonomiske rentabilitet af projektet, ligger det et sted imellem 5 og 7 pct. Tager vi den samfundsøkonomiske rentabilitet, kommer vi op på 12-14 pct. Det er rentabilitetsprocenter, der ligger betydelig bedre end en fortsat færgefart. Hvad jeg ikke synes man må glemme i den sammenhæng, er jo, at det af investeringsrapporten fremgår, at hvis vi opgav Storebæltsbroen, så ville det være nødvendigt for os på Store Bælt og på Kattegatruterne at investere et sted imellem 3,5 og 4,5 mia kr. Som bekendt er beløbet, vi taler om for Store Bælt, 5,8 mia kr.

Jeg vil også sige til hr. Ellemann-Jensen, at der i arbejdet omkring projektet faktisk har været gjort alt for, at danske virksomheder, dansk arbejdskraft, danske materialer i så stor udstrækning som overhovedet muligt kommer ind i billedet. Vi har gjort klart, at der vil blive tale om 95 pct. brug af dansk arbejdskraft. Vi har kunnet oplyse over for politisk-økonomisk udvalg, at når det drejer sig om materialer, så vil der faktisk udelukkende være tale om at bruge danske materialer. Der er et spørgsmålstejn, naturligvis, ved nogle enkelte poster, f. eks. sådan noget som kabelstål, men også det er inde i undersøgelsen, altså muligheden for, at danske virksomheder - hvad man ikke hidtil har beskæftiget sig med - kan gå ind i en sådan opgave. Når det drejer sig om danske virksomheders deltagelse, vil jeg gøre opmærksom på, at der har været en meget lang og løbende kontakt med de relevante danske virksomheder, og i den prækvalifikationsrunde, man står midt i, er der tale om, at disse relevante danske virksomheder deltager i de grupper, der er delt op omkring projektet.

Endelig vil jeg sige, at det i hvert fald ikke har manglet på en lang række undersøgelser, f. eks. om sandaflejring, om ændringer af strømforhold og om miljømæssige forhold i forbindelse med Store Bælt. Jeg hørte godt

forleden dag, at der har været rejst tvivl med hensyn til fiskeyngelen i Østersøen. Det er noget, som man i allerhøjeste grad er opmærksom på eller langt inde i undersøgelser af. Jeg vil bare i den forbindelse og uden at gå for meget i enkeltheder sige, at en fremtrædende dansk ekspert har taget afstand fra de påstande, der er kommet frem. Det er tværtimod vedkommendes opfattelse, at der kan blive tale om en forhøjelse af iltindholdet i Østersøen, fordi strømforholdene ændrer sig.

Endelig vil jeg om det sidste og nok så vigtige, nemlig om vi vil give tilsagn om at skyde et år, sige: nej, det vil vi ikke. Debatten her i dag har til fulde vist, at det flertal, der stod bag denne lov i 1973 - et flertal, der blev bekræftet i 1975 og 1976 - fortsat eksisterer og eksisterer lige klart. Som det har været fremme, hviler Storebæltsbroen på en lov, der efterhånden går en hel del år tilbage.

Vi har udregnet, at vi på nuværende tidspunkt har brugt til projektering osv. ca. 100 mill. kr. Der har ikke været nogen økonomiske eller tekniske argumenter, i hvert fald ingen med vægt, som har kunnet få os til at ændre indstilling. Det er regeringens forpligtelse at administrere de love, som folketinget vedtager, og når det drejer sig om et så klart flertal, der er kommet til udtryk under denne debat, vil jeg konkludere ved at sige, at jeg konstaterer det uændrede klare flertal for broen, og konklusionen må blive, at regeringen derfor agter at tage de næste skridt, dvs. om kort tid påbegynde jordarbejder og gøre klar til den endelige licitation.

Erling Olsen (S):

Efter ministrenes klare og omfattende svar har jeg kun en enkelt bemærkning til hr. Wilhjelm. Hr. Wilhjelm var inde på, at der måtte være en tankefejl i mit ræsonnement, når jeg mente, at en svækkelse af den internationale økonomi måtte føre til øget forsigtighed i investeringspolitikken, fordi, sagde hr. Wilhjelm, finansministeren opererer jo med et lavvækstalternativ med forholdsvis store offentlige investeringer og et højvækstalternativ med forholdsvis små.

Jeg tror, det er nødvendigt at skære det ud i pap, at der er to forskellige beslutningsniveauer. Den første beslutning, som skal træffes, angår, hvor mange investeringer i alt der

[Erling Olsen]

er basis for i en økonomi af vor type, og det bestemmes i høj grad – ikke hovedsagelig, men i høj grad – af den udenlandske efterspørgsel. Den udenlandske efterspørgsel, aktiviteten i udlandet, bestemmer i hovedsagen vores valutatilgang og dermed, hvor stort det samlede investeringsniveau her i landet kan være. Når valutatilgangen bliver mindre, fordi der er en svækkelse i den almindelige aktivitet i udlandet, bliver det samlede niveau for investeringer, offentlige som private, mindre her i landet af valutariske grunde.

Så kommer det næste beslutningsniveau, om jeg så må sige, hvor man siger: når det er givet, at vi har den og den valutatilgang og kan tillade os det og det investeringsniveau, hvor meget skal så være offentligt og hvor meget skal være privat af investeringerne? Og dette afhænger naturligvis af den indenlandske aktivitet. Hvis den indenlandske aktivitet er forholdsvis lav, bliver de offentlige investeringer forholdsvis store, og omvendt gælder det, at er den indenlandske aktivitet forholdsvis høj på det private område, holder det offentlige sig tilbage.

Derfor er der intet mærkeligt i, at når man på den udenlandske front har en svækkelse, må man alt i alt være mere forsigtig i sin almindelige investeringspolitik, medens den interne fordeling på offentligt og privat vil afhænge af beskæftigelsesudviklingen herhjemme, og i den forbindelse var det jo meget tydeligt, hvad finansministeren sagde, nemlig at man ikke var indstillet på at affinde sig med en arbejdsløshed i niveauet 200.000.

Maisted (FP):

Jeg skal selvfølgelig først beklage, at jeg har blokeret for finansministerens mulighed for at komme med begavede bemærkninger; det skyldes hans manglende forståelse af, at han havde skaffet lønnedgang med den politik, socialdemokratiet havde ført. Men vi behøver vel ikke diskutere, at der reelt har været tale om en nedgang i reallønnen for lønmodtagerne her i landet, mens socialdemokratiet har regeret de sidste par år. Det, fremskridtspartiet vil, er altså en lønnedgang kombineret med skattelettelser og offentlige besparelser, sådan at vi får en fremgang i reallønnen for lønmodtagerne.

Men de begavede bemærkninger kom dog under de generelle betragtninger. Det er jo meget begavet, når finansministeren siger, at han er tilfreds med rammerne for de offentlige investeringer, fordi de er sådan en mellemproportional imellem det, fremskridtspartiet siger, og så det, man ville på den anden side – jeg ved ikke, hvem det var, det skulle gå ud over, om det var kommunisterne, eller hvem finansministeren nu tænkte på. Men det er jo en klarsynet og begavet betragtning, at så er socialdemokratiet tilfredsstillet.

Det, vi frygter, er, at socialdemokratiet fortsat vil negligere kendsgernerne f. eks. på beskæftigelsesområdet, hvor man jo, da man tiltrådte, ikke kunne leve med en arbejdsløshed på omkring 45.000, men altså nu har befundet sig særdeles vel med 200.000. Det er, når man negligerer, at der faktisk skal en produktionsdækning bag de udgifter, man har. Jeg vil her citere fra Hudsonrapporten, hvor der bl. a. står, at Danmark som et lille land, der er stærkt afhængigt af importen af råvarer og halvfabrikata, ikke kan regne med at rette op på betalingsbalancen uden en væsentlig forøgelse af eksporten. Hudsonrapporten foreslog såmænd, at man skulle foretage en nedskæring af skatterne og de indenlandske omkostninger. Det synes vi er en udmærket måde at prøve at klare problemerne på, men det synes finansministeren åbenbart ikke.

Så stillede jeg nogle spørgsmål, som jeg kan forstå finansministeren ikke fandt anledning til at besvare. For det første, hvad forstår finansministeren ved et forsvarligt omfang af betalingsbalanceunderskuddet i 1980'erne? Jeg ved da godt, at det, med den usikkerhed socialdemokratiet sædvanligvis har med at forudsige, hvad der sker her i landet på det økonomiske område, er et ubehageligt spørgsmål, men det skulle dog ikke afholde finansministeren fra at komme med et begavet bud.

Det næste spørgsmål, jeg stillede, var til socialdemokratiets politiske ordfører, og det lød: hvor stor skal den nedgang være i den danske befolknings levestandard, som socialdemokratiets politiske ordfører og dermed socialdemokratiet har meddelt offentligheden? Det tredje spørgsmål var, hvorfra finansministeren havde sine forventninger i redegørelsen om, at erhvervslivets investeringer ville være store og voldsomme. Der er

[Maisted]

intet, der tyder på, at man vil føre en økonomisk politik, der overhovedet vil friste dansk erhvervsliv til at foretage disse store investeringer, som er en forudsætning for de offentlige investeringer. Disse spørgsmål ville jeg gerne have haft svar på, og jeg håber, finansministeren vil ulejlige sig med at prøve på at besvare dem. Hvis der er yderligere uklarheder, står jeg selvfølgelig til rådighed.

Handelsministeren kom med nogle betragtninger om naturgassen og sagde, det var så og så godt, fordi vi havde et firma derude, der havde fået koncession på at udvinde olie og gas, og som var sådan indstillet, at det hovedsagelig skulle komme dansk erhvervsliv til gode og ingen andre, men der var et hvis. For det første betød det, at det kun kan betale sig, hvis vi opnår rimelige priser på naturgassen, og for det andet, at hvis man skal arbejde med naturgassen, skal der anvendes påbud, forbud og afgifter, altså øgede skatter. Hvordan i alverden kan det komme dansk erhvervsliv til gode, at man må påbyde at øge skatterne og omkostningerne for dansk produktion, fordi man har fået en dille med denne naturgas?

Ellemann-Jensen (V):

Det er naturligvis skuffende, at trafikministeren ikke vil udskyde afgørelsen om en Storebæltsbro et års tid, men det er da fuldstændig korrekt, som ministeren siger, at der var et flertal her, og at afgørelsen om at bygge en Storebæltsbro er truffet. Man spørger undertiden sig selv, hvad i alverden der kunne få dette folketing til nogen sinde at træffe beslutning om at bygge en Storebæltsbro. Det har vel været noget i retning af den store, 6-cylindrede, forkromede danske drøm om bare at fare derudad, og den vil ministeren altså ikke bevæge sig bort fra. Ministeren vil heller ikke skabe mulighed for, at det i hvert fald kan ændres så meget, at man bygger en tunnel, hvis man endelig skal have den faste forbindelse.

Det er trist, for der er ingen tvivl om, at man med den afgørelse vil fare videre. Der er sat dygtige og effektive folk til at bestyre den beslutning, der én gang er truffet, så broen vil naturligvis tromle videre nu efter de planer, der ligger, og vi vil få broen som et monument, et monument over vores ulyksalige mangel på evne til smidigt at tilpasse

vores ønsker efter mulighederne: et dansk Brasilia på betonfødder og sandøer.

Handelsministeren mente også at kunne konstatere et markant flertal for naturgassen, men prøvede ikke desto mindre at overbevise venstre, selv om venstre dog tilsyneladende blev karakteriseret som »visse andre mere yderliggående elementer på højrefløjen«; den skal jeg nok give retur ved lejlighed.

Forsyningsikkerheden er det lestsindigt at afvise, siger ministeren, uden i øvrigt at argumentere for den. Nu er ministeren godt nok gået til middag i Industrirådet, men måske en af de andre ministre kan forsvare, hvad vi egentlig gør, når hullet kommer i energiforsyningerne, for det hul, man forudsår, kommer først på det tidspunkt, hvor vi vil have opbrugt det meste af gassen, sådan som planer og aftaler i øvrigt ligger, og hvor er forsyningssikkerheden så henne?

Jeg kender også godt de omtalte oversigter over vesttyske investeringer i naturgas – de lå også i min post i morges – men de overbeviser såmænd ikke mig om andet, end at der er endnu mere grund til at sælge vores gas til vesttyskerne. Lad os da endelig sælge den til dem, så vi sparer investeringer i det dyre ledningsnet. Det var interessante udtalelser om de prisforhold, vi vil opnå. Det er i hvert fald ikke noget, der har været fremme tidligere.

Så til finansministeren. Ja, hvis man sådan sidder og laver et kryds og bolle-skema over, hvordan holdningerne har været til de forskellige elementer i investeringsprogrammet, kan man jo godt ved at krydse lidt frem og tilbage, som ministeren gjorde det, finde et flertal, og med den evne, regeringen på det seneste har vist til at krydse frem og tilbage, når man skal finde flertal, kan det da være forståeligt, at man falder for fristelsen, men der er grund til at advare ministeren om, at man ikke kan krydse, når man skal prøve at skabe den langsigtede økonomiske politik, som bliver nødvendig for at skabe forudsætningerne.

Dér bekymrer det mig lidt, at finansministeren siger: hvis nu vi sætter dem, der er bekymrede over rammen, på den ene side, og dem, der synes, rammen er for snæver, på den anden side, er der nok nogenlunde balance. Det rummer for det første en vægtning af de enkelte udtalelser, som jeg ikke synes er særlig gennemtænkt, og for det andet er

[Ellemann-Jensen]

det heller ikke nogen overbevisende argumentation.

Men ministeren mente ikke, at jeg havde sandsynliggjort, at rammen er for høj, og gik ind på forskellige mere konkrete ting. Bl. a. sagde ministeren, at der på nuværende tidspunkt intet holdepunkt er for, at den betalingsbalanceforbedring, som man venter i år, ikke skulle vise sig. Kom nu igen om et par dage, når vi har set, hvad der står i vismandsrapporten. Jeg kan i hvert fald ikke læse de seneste handelstal på anden måde, end at den forbedring, som skulle bringe os et underskud på betalingsbalancens løbende poster i år på mindre end 7 mia kr., ikke er indtruffet. Det viser udviklingen i årets første 4 måneder, og da vi ved, at dér, som mønstret ligger, under alle omstændigheder sker forværringer i de kommende år, står vi i en udvikling, der absolut ikke svarer til de forventninger, som ligger i ministerens redegørelse.

Når det gælder lønforudsætninger, overdriver jeg, siger ministeren, for der vil ikke ske en kuldkastelse af den økonomiske ramme; der er sket en afdæmpning, og det er regeringens hensigt, at denne udvikling skal fortsætte. Ja vel, forudsætningen er 2 pct. mindre lønstigning, end man finder i omverdenen. Hvad er det, man stiler imod i England for øjeblikket? Det er 7 pct. om året. Vesttyskland har nogenlunde succes med at lægge sig et sted mellem 5 og 6 pct. Svenskerne 4 pct. Nordmændene også dernede omkring. Det er altså 2 pct. under det niveau, der tegner sig dér, vi skal lægge os på, og dér ligger vi jo slet ikke for øjeblikket. De oplysninger, vi har fået frem i udvalget, viser, at den danske lønudvikling efter en periode med en vis afmatning igen er over gennemsnittet af, hvad vi finder på vores eksportmarkeder, men ministeren mener altså, at afdæmpningen skal fortsætte. Spørgsmålet lyder stadig væk: hvordan, hr. minister?

Ministeren sagde, at hovedtanken var, at både rammen og udfyldningen af rammen er noget, der løbende skal justeres og diskuteres, idet han håbede på et bredt samarbejde om den løbende vurdering og justering af de offentlige investeringer på grundlag af denne redegørelse. Det kan jeg give tilslutning til; det er vi meget villige til fra venstres side. Vi mener, som jeg var inde på tidligere, at dette

arbejde skal fortsætte i politisk-økonomisk udvalg.

Inden den røde lampe lyser, vil jeg lige sige til hr. Wilhjelms, at det nok er lidt hårdt, når han påstår, at ADAM var medlem af fremskridtspartiet, for ADAM ligger nok et sted imellem venstre og socialdemokratiet, og det er jo et udtryk for, at de prioriteringer, vi skal foretage i vores samfund, skal bygge på, hvad et flertal i befolkningen vil.

Det, hr. Wilhjelms ønsker, er, at man skal give afkald på det private forbrug og de private dispositionsmuligheder, smide så meget som muligt over i den offentlige sektor for så at opnå en række målsætninger, og det kan da gå i teorien, for det er jo altid et spørgsmål om definitioner og samfundsformer, hvad man skal forstå ved fuld beskæftigelse, men et flertal i befolkningen ønsker ikke den samfundsform, som hr. Wilhjelms ønsker, og som hr. Wilhjelms tilsyneladende mener ADAM skulle spores ind på, eller for den sags skyld den samfundsform, der ligger i den ønskeseddel, hr. Ib Nørlund fremlagde her. Vi må lægge rammer og prioritere ud fra befolkningens vilje til at spille med. Det er det, der fastsætter rammerne i diskussioner som den, vi har her i dag.

Langsted (CD):

Det er et par småting, der får mig op her, bl. a. et spørgsmål til handelsministeren, som desværre nu er gået. Mit spørgsmål lyder: hvor længe skal vi egentlig vente på at indføre a-kraft af hensyn til den sikkerhed, vi skal have for opbevaring af det så meget omtalte affald? Skal vi vente til år 2000 eller hvor længe? I virkeligheden tager et a-kraftbyggeri jo omkring 8 år, og i mellemtiden skulle det spørgsmål nok være løst; andre lande er jo ikke så pivede i den forbindelse.

Spørgsmålet om sikkerheden på a-kraftværker har også været sat til debat her af visse ordførere. Efter min mening er risikoen for, at et a-kraftværk bryder sammen, betydelig mindre end for, at loftet her skulle falde ned over os.

Endelig har jeg et spørgsmål til ministeren for offentlige arbejder, som, hvis jeg ikke hørte helt galt, sagde, at der var foretaget strømningsforsøg med hensyn til Storebæltsbroen, hvad dæmninger influerer på, osv. I den forbindelse vil jeg spørge ministeren,

[Langsted]

hvorfor vi ikke har kunnet få redegørelsen for det på det spørgsmål, vi har stillet om det i udvalget for offentlige arbejder.

Ib Nørlund (DKP):

Jeg skal medgive finansministeren, at han optrådte betydelig mere afdæmpet i forhold til de basunstød, der har været ouverturen til fremsættelsen af denne plan. Det forstår jeg godt, for når man nu siger, at man opererer med disse forudsætninger og med udsigten til 200.000 arbejdsløse langt, langt ud i fremtiden, er det passende at optræde afdæmpet. Men det spørgsmål indeholder nogle problemer. Her i debatten har man sagt, at det følte man sig ikke rigtig bundet af, osv. Jeg må gøre opmærksom på, at jeg i udvalget stillede spørgsmålet og prøvede at få et svar fra ministeren på, hvorvidt han følte sig bundet af forudsætninger af den art. Svaret var, at det gav et rimeligt billede af den udvikling, der ville komme, forudsat at planen blev sat i værk. Ja men så affinder man sig jo faktisk med tingene. Selv om ministeren bevæger sig i meget kryptiske svar – det er måske en erhvervssygdom i det embede – kan man dog ikke komme uden om den ganske enkle ting, at regeringens plan bygger på, at der skal være 200.000 arbejdsløse langt ind i fremtiden. Hvis regeringen vil ændre ved det, må den ændre ved planen, og så bliver den også nødt til at høre på nogle af de råd, vi giver.

Derudover takker jeg ministeren for, at han konstaterede, at det, jeg havde fremført, var i overensstemmelse med vores politik – det er altid godt at kunne komme hjem med sådan en bekræftelse – men jeg synes nu nok, at jeg er lidt bedre til at udlægge vores program, end ministeren er.

Ministeren sagde f. eks., at vores indstilling var, at der er råd til alting. Det er nu meget sagt. Det, vi her har peget på burde gennemføres, svarer vel sådan nogenlunde til, hvad der siges i et socialdemokratisk valgprogram, når det er sådanne tider, og det kan man vel ikke sige er at kræve, at der skal være råd til alt.

Der blev også draget sammenligninger med socialistiske landes forhold, og det synes jeg er en god idé at prøve at tage op, for dér siger man selvfølgelig ikke, at man har råd til alt, men man mener da heller ikke, at man har råd til at lade 13–14–15 pct. af arbejds-

styrken gå arbejdsløs. Man ville da aldrig, når man fandt frem til store naturrigdomme på landets område, finde på at sige: værsgo, 50 mia kr. til private kapitalister, som kan trække det ud af noget, der ellers kunne være af samfundsmæssig nytte. Netop overvejsen af den fornuftige måde, som ministeren sagde man optrådte på i socialistiske lande, kunne vel også give ham en inspiration i vurderingen af denne plan. Jeg ved vel, at det ikke er socialismens flammer, der er den drivende energikilde i regeringen, men der er da vel alligevel nogle rester fra fortiden, som kunne gøre sig gældende.

Sluttelig skal jeg bare sige, at det også er en interessant ting at trække ud af denne debat, at vil regeringen have gennemført det, den altså mener er rigtigt og nødvendigt af de mere umiddelbare foranstaltninger på investeringsområdet, er den igen i den situation, at den i det væsentlige har sit flertal, hvis den orienterer sig lidt anderledes, end den plejer at gøre, og hvis den dementerer det, som statsministeren for et øjeblik siden sagde i fjernsynet om, at man endelig skulle vende ryggen til venstre.

Niels Helveg Petersen (RV):

Hvis ikke det forholdt sig sådan, at finansministerens bemærkninger om de forstandige folk i Sovjetunionen var et polemisk svar til lige netop hr. Nørlund, ville jeg måske nok have følt mig fristet til at gå ind i en diskussion om det synspunkt.

Jeg vil gerne takke trafikministeren for svaret vedrørende omkostningerne ved Storebæltsbroen; jeg forstår, at der i det hidtidige beregningsarbejde og tekniske forberedelsesarbejde intet er dukket op, som skulle antyde, at udgifterne til broen skulle blive højere end hidtil antaget. Vi er dog vel nødt til i al ædruelighed at føje til, at vi først kender de endelige omkostninger ved broen, når licitationstilbuddet foreligger.

Det, som er situationen for vores beslutning om Storebælt, er, at i det øjeblik, hvor det foreligger, er sådan set en del beslutninger truffet om iværksættelsen af broprojektet. Det vil sige, at vi har ministerens klippefaste tro på, at den fastlagte ramme kan holde, men viden om det har vi først den dag, hvor man sådan set allerede har truffet en række temmelig bindende beslutninger og foretaget

[Niels Helveg Petersen]

fysiske investeringer. Det er ikke nogen tilfredsstillende situation set fra folketingets synspunkt, men det er altså den situation, der faktisk foreligger.

Jeg synes, ministerens afslutning på Storebæltsafsnittet var vel dramatisk, for jeg kan ikke indse, at ministeren har noget forstærket grundlag for Store Bælt efter debatten i dag. Hvis jeg kan tælle, er der snarere sket det, at det tredjestørste parti er stået af Storebæltsprojektet, og det er den mest interessante udvikling, denne debat har vist; der er i hvert fald ikke grundlag for her at tale om noget forstærket grundlag bag beslutningen.

Det har regeringen sådan set heller ikke ønsket; regeringen har tilrettelagt denne debat om investeringsredegørelsen på en sådan måde, at folketinget ikke får lejlighed til at udtale sig og få talt stemmerne for det ene og for det andet, og dermed er der altså intet grundlag for den, synes jeg, vel dramatiske konstatering til sidst.

Jeg har netop bemærket, at finansministeren utrættelig har gentaget, at med hensyn til Store Bælt var situationen den, at regeringen havde et grundlag i en vedtaget lov, og skulle der træffes nogen anden beslutning, måtte det kræve, at der manifesterede sig et flertal her i folketinget imod den engang vedtagne beslutning. Kun dette korrektiv til ministeren: det grundlag, regeringen har for sin beslutning om Store Bælt, er den lov, der er vedtaget, og så selvfølgelig også den tilkendegivelse af holdninger, der er kommet til udtryk her i dag, men netop ikke nogen forstærket beslutning.

Wilhelm (VS):

Hr. Langsted sagde, at han troede, sikkerheden ved a-kraften var nogenlunde den samme som risikoen for, at loftet her faldt ned. Risikoen for det store uheld ved et a-kraftværk er ifølge Rasmussen, Jan Beyea og Risø – og dér er de dog enige – 1 promille over en 30 års periode. Det tror jeg trods alt er større end risikoen for, at loftet falder ned. Men selv om hr. Langsted havde ret, og selv om risikoen var den samme, tror jeg faktisk, at den københavnske befolkning finder ulykken mere overskuelig, hvis loftet falder ned over denne her forsamling, end hvis Bar-sebäck ryger i luften.

Til hr. Erling Olsen vil jeg gerne sige, at han ikke behøver at belære mig om, at der dels er en totalramme i hans verdensbillede, dels en offentlig ramme, men det var nu altså ikke det, det drejede sig om, for det var den offentlige ramme, vi diskuterede, da hr. Erling Olsen sagde, at de internationale konjunkturer gør rammerne en anelse snævrere, og det er den offentlige ramme, der diskuteres, når finansministeren korrekt siger det stik modsatte i sin fremsættelse.

I øvrigt forstod jeg, at finansministeren var lidt rystet over, at jeg på et enkelt punkt havde sagt, at regeringen havde bevæget sig i den rigtige retning. Jeg håber ikke, det giver varige psykiske mén; jeg skal nok være mere forsigtig en anden gang, og jeg skal allerede nu forsøge at råde bod på det ved at nævne nogle andre ting, jeg ikke nåede før.

Nu siger finansministeren, at regeringen ikke accepterer en arbejdsløshed på 200.000 – ja, så ved jeg jeg ikke, hvad man skal kalde det. Regeringen viser i alle sine prognoser og nu i investeringsplanredegørelsen, at der er udsigt til en langvarig arbejdsløshed på ca. 200.000, og man stiller ikke noget op, der formindsker denne arbejdsløshed. Den socialdemokratiske ordfører siger, at man vil gøre noget for at holde status quo, og det roser han sig af, det roser han regeringen for, idet han siger, det viser, hvilken vægt regeringen lægger på beskæftigelsen, at man vil beholde disse 200.000 arbejdsløse. Hvis ikke det er at acceptere en arbejdsløshed på 200.000, så er det en strid om ord og intet andet.

Til de områder, som jeg ikke finder grund til at rose regeringen for, og som i øvrigt er de eneste områder, hvor regeringen kan støtte sig på partiet venstre, det er meget interessant – ja, undtaget selvfølgelig trafikforbindelsen. Vi mener, det burde være en tunnel-lavbro, hvis der skal være en fast forbindelse, en tunnel-lavbro, som koster under det halve, ifølge de oplysninger som vi har fået, som kun medtager person- og godstog, og som derfor meget kraftigt favoriserer den kollektive trafik. Det ville være en trafikpolitik på de lange strækninger Øst-Vestdanmark, som svarer til det, trafikministeren sagde for et par år siden i den trafikpolitiske redegørelse, nemlig at man ville favorisere den kollektive trafik. Det er dette, man nu står for, ikke?

Blandt de øvrige områder, jeg ikke kunne nå før – jeg kan ikke komme ind på nedskæ-

[Wilhelm]

ringerne med de 30 pct. på uddannelsesinvesteringerne – er ikke nedskæringer, men den bremsede vækst på sundhedssektoren. Derom vil jeg godt sige, at det kan være rimeligt, det fremgår bare ikke, og den elendige redegørelse, man fik for sundhedssektorens fremtid af indenrigsministeren forleden dag, fortæller i hvert fald ikke, om en bremset vækst på investeringerne dér er rimelig, for det afhænger meget af, om der også bremses på driftsudgifterne, om man kan foretage den omlægning til den primære sektor, som man har talt om i flere år, men faktisk ikke har gjort noget ved.

Der blev talt om, hvor ADAM hørte til, og hr. Ellemann-Jensen troede, at denne her regnemaskine befandt sig godt et sted mellem socialdemokratiet og venstre. Jeg tror nu nok, at befolkningen i almindelighed, i modsætning til hvad hr. Ellemann-Jensen regner med, er mere enig med os andre, når det drejer sig om de konkrete ting. Lad os tage sådan noget som det, der står i denne redegørelse om plejehjemmene. Dér skal man skære ned på grund af øget bistand i hjemmet og på grund af andre opholdsmuligheder. Vi er tilhængere af, at man giver tilbuddet om øget bistand i hjemmet, men mener ikke, at det kan begrunde en nedskæring. Den skandale, der har rullet sig ud her på Frederiksberg i går og i dag, viser i et hårdt, hurtigt glimt, hvordan det ser ud med de gamle i det her samfund. Det er simpelt hen så uanstændigt, at jeg er temmelig sikker på, befolkningen i de henseender ligger meget, meget langt fra, hvad man mener at kunne forsvare af nedskæringer på plejehjemsinvesteringerne med denne her ADAM-beregning.

Man kan også nævne militæret, som er fredet, som er det eneste område, der ikke er ramt af nedskæringer, og hvor der kunne være grund til at spørge – jeg ved ikke, om der er nogen, der kan svare på det her, det måtte vel være finansministeren –: hvad med de ekstre 340 mill. kr., pressen har talt om i de sidste dage på denne deltagelse i AWACS-projektet, som man hidtil har benægtet, og som lige pludselig kommer ind ad bagdøren? Skal de tages af den ramme, der hidtil har været for militæret, eller skal de komme oven på et projekt, der aldrig er blevet beskåret i modsætning til alle de andre?

På boligområdet, som jeg heller ikke nåede før, har jeg påpeget, at bilaget til denne

investeringsredegørelse går ud fra, at man i slutningen af 1980'erne er nede på et boligbyggeri, der er under 10.000 boliger årlig netto. Det eneste svar, vi har fået fra ministeriet, er, at det jo er netto, og dertil skal lægges erstatningsbyggeriet på 11.000 boliger som hidtil, hvoraf man altså kan slutte, at totalen bliver på lag 20.000 boliger årlig i slutningen af 1980'erne. Så siger man, at det er en modelberegning. Ja men det sørgelige er jo nok, at det er en korrekt modelberegning, hvis forudsætningerne holder, nemlig at huslejerne skal have lov til at udvikle sig, sådan som man har fortalt ADAM. Vi får intet svar på dette. Hvad har regeringen egentlig af konklusioner på det? Men det er den slags forudsætninger, der går ind i denne investeringsplanredegørelse.

Og så byfornyelsen til allersidst. Her opererer man – for det kan nemlig ikke retfærdiggøre en sådan nedskæring af boligbyggeriet og en sådan arbejdsløshed i byggefagene – med præcis en tredjedel af det, boligministeren i det foregående år har gået rundt og sagt offentligt var planen for de næste 15 år. Præcis en tredjedel står der nu.

Finansministeren (Heinesen):

Hr. Maisted har sådan en lidt kedelig vane, har jeg lagt mærke til, med i anden omgang at prøve at dreje, hvad han sagde i første omgang, så der alligevel kan komme noget ud af det.

Hr. Maisted sagde i sit første indlæg, at investeringsredegørelsen forudsatte en lønnedgang. Jeg gentager: investeringsredegørelsen forudsætter ikke nogen lønnedgang.

Så spørger hr. Maisted, hvad jeg anser for at være et forsvarligt omfang for betalingsbalanceunderskuddet i 1980'erne. Jeg kan kun sige til hr. Maisted, som vi har sagt det mange gange, at jeg anser det for helt nødvendigt at foretage en gradvis nedbringelse af underskuddet på betalingsbalancen. Men det siger sig selv – jeg kan forstå, at hr. Maisted ikke er helt klar over de økonomiske sammenhænge, når han kan more sig så kosteligt – at hvor stor en nedbringelse af betalingsbalanceunderskuddet man vil sigte på fra år til år, begribeligvis beror også på den øvrige økonomiske udvikling herhjemme og i omverdenen. Jeg ser, hr. Maisted nikker, og det er jeg

[Finansministeren]

taknemlig for, så er der lidt, der er gået ind i dag.

Så vil jeg videre sige, at hr. Maisted rejste slet ikke i sit første indlæg – det vil hr. Maisted kunne se, når han ser fortrykket; jeg har lært at stenografere engang, så derfor ved jeg det forholdsvis nøje – tvivl om investeringsudviklingen. Hr. Maisted spurgte: er der taget hensyn til, at der skal være plads til de private investeringer? Det var det spørgsmål, jeg svarede på, og svaret er: ja, det er der. De private investeringers andel af bruttonationalproduktet udgør i 1978 17 pct.; det er forudset, at de i 1985 stiger til 20 pct. af bruttonationalproduktet i højvækstalternativet og til 19 pct. af bruttonationalproduktet i lavvækstalternativet.

Hr. Ellemann-Jensen havde øjensynlig nogle forventninger til, hvad jeg ville sige, som jeg ikke indfrie, idet hr. Ellemann-Jensen sagde, at jeg krydsede mig frem og tilbage for at finde et flertal for de store investeringer. Det gjorde jeg ikke. Jeg foretog mig intet i den retning, jeg foretog overhovedet ikke en sådan opgørelse. Det var øjensynlig, hvad hr. Ellemann-Jensen havde ventet jeg ville gøre, men jeg gjorde det ikke. Jeg gjorde noget helt andet. Jeg gav et svar til hr. Ninn-Hansen, som jer håber at hr. Ellemann-Jensen også ved lejlighed vil prøve at interessere sig lidt for.

Jeg har ikke givet udtryk for, at jeg mener, betalingsbalanceunderskuddet i år vil blive formidsket med 3 mia kr. Jeg har sagt flere gange til hr. Ellemann-Jensen, at jeg mener, det bliver noget mindre, men det er noget ganske andet end det, hr. Ellemann-Jensen sagde, nemlig at denne forbedring ville smuldre bort. Jeg skal gentage vedrørende lønforudsætningen, at en ændring i de lønforudsætninger, som investeringsredegørelsen opererer med, kuldkaster ikke den ramme, der her er stillet op.

Til hr. Wilhjelm skal jeg sige, at der er ikke i investeringsredegørelsen tale om noget forslag om at skære ned på plejehjem; der er tale om et ændret skøn over behovet, og det er en ganske anden sag.

Vedrørende det konkrete spørgsmål, som hr. Wilhjelm stillede inden for forsvarsministeriets område, skal jeg sige, at forudsætningen for de projekter, der er indeholdt i investeringsredegørelsen, er, at de i redegørelsen

indeholdte rammer for forsvarsministeriets område holdes.

Til hr. Ib Nørlund skal jeg kun sige, at jeg vil ikke bestride, at hr. Ib Nørlund er meget bedre end jeg til at udlægge DKPs program, men det er intet imod, hvor meget bedre jeg er til at udlægge regeringens program i forhold til hr. Ib Nørlund. Det var den afstand, jeg prøvede at indsnævre lidt, men jeg erkender, at det lykkedes ikke.

Ministeren for offentlige arbejder (Kjeld Olesen):

Jeg forstod, at hr. Ellemann-Jensen var ked af, at jeg måtte sige, som jeg sagde, og føjer så til, at vi kunne dog have drøftet en tunnelloøsning. Jeg vil bare gøre hr. Ellemann-Jensen opmærksom på, at i maj 1976 havde vi her i tinget en afstemning om et forslag om biltogsløsningen. Der var 31 stemmer for, 123 stemmer imod, mens 8 undlod at stemme. I samme måned havde vi også en afstemning om en tunnelloøsning, en tunnel med en profil, som vi ellers snakkede om i forbindelse med broen. Der var 30 for, 126 imod, og 6 undlod at stemme. Sagen har altså været diskuteret igennem, og denne løsning var også fremme, dengang vi i 1973 traf afgørelsen om broen.

Så vil jeg til hr. Langsted sige, at jeg er selvfølgelig ked af det, hvis der er noget materiale, der ikke er nået frem til trafikudvalget. Det, som har været meddelt trafikudvalget i et brev, er, at der ikke i forbindelse med Store Bælt har været udført egentlige strømningsforsøg, altså strømningsforsøg i et laboratorium, hvor man opbygger en fysisk model. Derimod har der været foretaget mange andre undersøgelser. Dansk Hydraulisk Institut, miljøstyrelsen og kystinspektoret har i samarbejde undersøgt en lang række ting, og f. eks. når det drejer sig om konsekvenserne af forskellige dæmningslængder, har det vist sig, at der kan være tale om en svag formindskelse af saltindholdet, en formindskelse der ligger inden for 30 pct. af de kendte variationer i dette århundrede. Det er konklusionen af det, og beregninger viser tillige, at der formentlig kan forventes en beskedent forøgelse af iltindholdet i Østersøen. Men jeg er naturligvis parat med alle oplysninger. Det er ikke så længe siden, trafikudvalget var på besøg i Kristianiagade, og da havde jeg ind-

[Ministeren for offentlige arbejder]

tryk af, at man fik en nøje gennemgang af alt det materiale, der forelå.

Så vil jeg endelig sige til hr. Niels Helveg Petersen, at vi kan ikke rigtig vende om på faktorerne rækkefølge, når der drejer sig om et projekt som Store Bælt eller andre projekter. Vi kan ikke udbyde i licitation – i hvert fald ikke, hvis vi skal blive troet af de forskellige firmaer, der i forbindelse med Store Bælt investerer mange, mange penge i at udarbejde deres materiale – før der foreligger en politisk beslutning.

Jeg kunne tænke mig at invitere hr. Niels Helveg Petersen med ud at se noget af det materiale, der er udarbejdet, og få lidt at vide om, hvor meget mandskab de store entreprenørfirmaer egentlig anvender på et tidspunkt, hvor vi kun er inde i prækvalifikationsrunden. Så kommer den egentlige licitation bagefter. Derfor kan vi kun gøre det, at vi træffer en politisk beslutning, og hvis vi ønsker at blive troet af dem, der skal komme med deres tilbud, må der være en usvækket stillingtagen til, at vi kører videre med det projekt.

Så skal jeg ikke diskutere ord, men jeg vil tro, at hr. Niels Helveg Petersen og jeg kan blive enige om, at vi som en konklusion af denne debat kan konstatere, at der i folketinget er et, skal vi sige markant flertal for broen.

Boligministeren (Ove Hove):

Jeg skal ikke forlænge denne debat med mange bemærkninger, men jeg synes nok, at der lige skal et par oplysninger til vedrørende investeringsredegørelsens bemærkninger om boligbyggeriet, idet der står om nybyggeriet i redegørelsen, at det aktuelle niveau forventes fastholdt med svagt faldende tendens gennem 1980'erne. Men samtidig er der et ret stort afsnit om byfornyelsesindsatsen og om en optrapning af denne indsats, som kan blive kraftig.

Det er da rigtigt, som hr. Wilhjelm siger, at jeg har opstillet en målsætning på noget med 20.000–30.000 boliger om året, som vi skulle tage op til behandling i en moderniseringsproces for at få dem bragt op til et nutidigt niveau. Det synes jeg er en rimelig målsætning, og i ordene i investeringsredegørelsen om en optrapning af denne indsats ligger der netop et ønske om og en vilje til at gøre

dette, men boligbyggeriet er naturligvis som al anden aktivitet underkastet den samlede samfundsmæssige vurdering.

Og så lige en enkelt bemærkning om plejehjemsproblemet. Det er uomtvisteligt, at regeringen har et ønske om, at behovet for plejehjemspladser bliver dækket, men jeg vil da gøre opmærksom på, at i den redegørelse, jeg har fremsat her, og som vi diskuterede i sidste uge, er der en bemærkning om, at man også må bestræbe sig på at indbygge i byfornyelseskvarterer og også i nye kvarterer faciliteter, som koster overordentlig lidt i forhold til plejehjemspladseres etablering og drift, faciliteter, der kan træne ældre folk, som ellers ville blive plejehjemsvisiteret, så de kan komme tilbage til deres bolig og klare sig dér. Dermed kan man slå to fluer med ét smæk, hvis man kan bruge det udtryk i denne forbindelse, nemlig begrænse behovet for plejehjemspladser og få folk til at blive i deres boliger længst muligt og måske hele tiden ud, hvad de allerfleste helst vil.

Ellemann-Jensen (V):

En stiltfærdig, men sandelig hjertelig tak til finansministeren, der her oplyser noget ganske nyt, nemlig at han ikke længere regner med, at vi er inde i den forbedringsproces med betalingsbalancen, som man hidtil har troet. Jeg er sikker på, at hvis ministeren læser i sine stenogrammer, hvad han sagde i sit første svar, vil han se, at det ikke var det, der da blev sagt; tværtimod blev der ytret en gevaldig optimisme. Men ministeren venter altså ikke de forbedringer, som man hidtil har ventet, og lad os så ikke skændes om, hvorvidt de er smuldret væk, eller hvad de er, de er i hvert fald på vej væk. Dermed er også grundlaget for beregningerne af, hvilken ramme regeringen skal arbejde inden for, så småt ved at smuldre væk. Når den erkendelse begynder at bundfælde sig hos ministeren, er jeg sikker på, at man også vil se nogle mere realistiske tal lagt på bordet i de fremtidige drøftelser, vi skal have i fortsættelse af denne.

Finansministeren (Heinesen):

Jeg bliver nødt til at sige til hr. Ellemann-Jensen, at det, jeg gjorde opmærksom på i mit første indlæg, var, at jeg fortsat forventede en væsentlig forbedring af betalingsbalan-

[Finansministeren]

ceunderskuddet i 1978 i forhold til 1977, og det gør jeg stadig væk. Jeg kan i og for sig godt forstå, at hr. Ellemann-Jensen gerne vil have en lavere ramme for de offentlige investeringer, for hr. Ellemann-Jensen er imod naturgassen og imod broen, men det er noget, hr. Ellemann-Jensen har været alle dage, også før rammen så dagens lys, og det er faktisk en anden sag.

Kofoed (V):

Jeg skal ikke forlænge debatten, men jeg har med interesse fulgt diskussionen her om, med hvilken sikkerhed man udtaler sig om de forskellige problemer. Jeg har også lagt mærke til, med hvilken sikkerhed man udtaler sig om den usikkerhed, der er med hensyn til kernekraft, og hvor omhyggelig man er med, at disse sikkerhedsmomenter virkelig er 100 pct. sikre.

Når jeg så hører trafikministeren fortælle om de faremomenter, der er f. eks. i forbindelse med saltindholdet og gennemstrømningshastigheden i Store Bælt, og man så siger: nej, der er ingen problemer, vi har undersøgt næsten alt, vil jeg gerne spørge ministeren: hvilke undersøgelser har man egentlig lavet med hensyn til, hvilke konsekvenser det vil få for saltindholdet i Østersøen? Det er naturligt, at jeg må være ret interesseret i disse ting, for vi får i hvert fald ikke gavn af nogen Storebæltsbro ovre hos os, så vores interesse er: hvad med torskesituationen i Østersøen? Ministeren må vide, at hvis saltindholdet bare ændrer sig under én promille, har det meget stor betydning for yngelens mulighed for at overleve i Østersøen. Jeg vil gøre opmærksom på, at det er omkring 200.000 torsk, der hentes op af Østersøen. Hvad sikkerhed har man for, at dette projekt ikke får konsekvenser dér? Når først dette projekt er ført ud i livet, kan det ikke ændres, modsat et kernekraftværk. Hvis det får uheldige konsekvenser, kan man da lukke dette foretagende, men når først skaden er sket, når man først har grebet ind i naturen, kan dette ikke ændres. Hvilken sikkerhed kan trafikministeriet give i denne henseende? Det med omkring 30 pct. beroliger ikke mig i denne sag.

Ministeren for offentlige arbejder (Kjeld Olsen):

Man har fra starten af dette projekt vidst, at der naturligvis kunne være forskellige miljømæssige konsekvenser forbundet med at bygge en sådan bro med de dæmninger, der i henhold til selve lovens vedtagelse skal bygges på begge sider af Store Bælt og i forbindelse med Sprogø. Når spørgsmålet lyder: hvilken sikkerhed kan man give?, må jeg sige, at der naturligvis kun kan gives den sikkerhed, der ligger i, at man meget nøje følger det miljømæssige og foretager de undersøgelser, som man mener er påkrævet, og som ligger i kølvandet, når man fra forskellig side, f. eks. fra havbiologer, peger på, at der kan være nogle problemer.

Det er også tilfældet, når det drejer sig om de udsagn, man hørte fra en konference for nylig. Man er i fuld gang med at checke efter, og jeg vil da meget gerne formidle det materiale, der foreligger hos Statsbroen Store Bælt omkring det miljømæssige. Det afgørende er, at det ikke er noget, man bare betragter som et overfladisk problem; med de muligheder, man har, trænger man så dybt ned i det, som det overhovedet er muligt.

Arentoft (FP):

Lige et kort spørgsmål til ministeren for offentlige arbejder, nu da vi taler om dæmningerne og Østersøen og saltindhold. Vil ministeren, samtidig med at Statsbroen Store Bælt foretager disse undersøgelser om saltindhold og fiskeyngel, også prøve at se på konsekvenserne af et nedsat saltindhold og af isforekomsterne i Østersøen? Jeg har læst i pressen, at det kan give ret alvorlige konsekvenser, hvis saltindholdet falder. Der skal ikke så forfærdelig meget til, før det giver meget, meget kraftige isforekomster. Jeg ved ikke, om man har prøvet at høre nogle reaktioner fra Finland og Sovjetunionen i det spørgsmål.

Langsted (CD):

Det er i forbindelse med denne diskussion, som nu er blevet til en Storebæltsdiskussion og en strømningdiskussion, at jeg gerne vil have ministeren til at bekræfte over for hr. Kofoed, at årsagen til, at vi i forbindelse med Storebæltsbroen får disse dæmninger, som er, så vidt jeg husker, 2 km lange på begge sider af Bæltet og på begge sider af Sprogø, er, at de billiggør projektet, og det er

[Langsted]

da en væsentlig årsag. Vi kunne i stedet for bygge bro, men det er som sagt dyrere.

Ministeren for offentlige arbejder (Kjeld Olesen):

Jeg fattes svar, i hvert fald et meget konkret svar, til hr. Arentoft, når det drejer sig om, hvad forbindelsen er mellem et formindsket saltindhold og det med forekomsten af is i Østersøen. Jeg vil meget gerne vende tilbage til det, men en stakkels amatør af en minister er jo dårligt stedt, når teknikere kommer herop på talerstolen. Det gælder også hr. Langsted, som jeg ved har megen indsigt i disse teknisk betonedede ting. Men som sagt, jeg vil meget gerne formidle alt, hvad der overhovedet ligger af materiale, og vil meget gerne også drøfte det i trafikudvalget. Det gælder også det, hr. Langsted var inde på med hensyn til dæmningerne.

I den lov, der går tilbage til 1973, var forudsætningen, at der skulle være dæmninger. Det, man så på det sidste har drøftet med berørte kommuner og amtskommuner, er spørgsmålet om længden af disse dæmninger. Det er klart, at det betyder noget økonomisk, om man bygger med dæmning eller man har bropiller helt ind til land. Det er også rigtigt, at hvis man skulle forestille sig bropiller, ville det blive en væsentlig fordyrelse af projektet. Men det vil jeg meget gerne vende tilbage til i trafikudvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Erlendsson):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Kjærulff-Schmidt* har meddelt mig, at han på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 30. maj 1978 og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Medlem af folketinget *Aksel Pedersen* har meddelt mig, at han ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 1. juli 1978, jfr. valglovens § 84, stk. 3, 2. pkt., samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Fra 17 medlemmer har jeg modtaget anmodning om, at den af undervisningsministeren i dag givne redegørelse om U 90 må blive sat til forhandling i tinget.

Sagen vil herefter komme til forhandling torsdag den 25. maj 1978.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 24. maj, kl. 11.00.

Angående dagsordenen henviste anden næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 20.20